

Ερευνητικό Έργο: «Η αστική βιωσιμότητα και η κοινωνία των πολιτών στη συνθήκη της κρίσης: το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης»

Επιστημονικώς υπεύθυνη: Ευαγγελία Αθανασίου
Ερευνητική Ομάδα: Μαρία Καραγιάννη & Ματίνα Καψάλη
Θεσσαλονίκη, 2015

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων-
Μηχανικών, Τομέας Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ερευνητικό Έργο: «Η αστική βιωσιμότητα και η κοινωνία των πολιτών στη συνθήκη της κρίσης: το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης»*

Παραδοτέο 1

Επιστημονικώς υπεύθυνη: Ευαγγελία Αθανασίου

Ερευνητική Ομάδα: Καραγιάννη Μαρία & Καψάλη Ματίνα

Παραδοτέο 1

Έκθεση Νομοσχεδίων, Υπουργικών Αποφάσεων, Εγκυκλίων, Θεσμών που αφορούν την εθνική περιβαλλοντική πολιτική την περίοδο 2010-2014

*Το έργο χρηματοδοτήθηκε από τον ΕΛΚΕ Α.Π.Θ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται από την ερευνητική ομάδα στη Λίνα Λιάκου, *Υποψήφια Διδάκτορα του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ*, η οποία ως συμμετέχουσα σε μια πρώτη φάση του ερευνητικού προγράμματος συνέβαλε στην καταγραφή των πολιτικών του πρώτου παραδοτέου του ερευνητικού έργου.

Περιεχόμενα

Πίνακας γραφημάτων.....	5
A. Εισαγωγή	6
A.2 Η αστική βιωσιμότητα και η «πράσινη» στρατηγική των πόλεων	8
B. Η εθνική περιβαλλοντική πολιτική στην συνθήκη της κρίσης	10
B.1 Προστασία φυσικού περιβάλλοντος και ανάπτυξη	12
B.1.1 Βιοποικιλότητα, Περιβάλλον και ανάπτυξη.....	13
B.1.2 Ενεργειακός Σχεδιασμός και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.....	17
B.1.3 Περιβάλλον και Τουρισμός	20
B.2 Χωροταξικό / Πολεοδομικό / Αστικό περιβάλλον.....	23
B.2.1 Πολεοδομικός και χωροταξικός σχεδιασμός.....	24
B.2.2 Αντιμετώπιση αυθαίρετης δόμησης.....	28
B.2.3 Οικοδομικοί – περιβαλλοντικοί κανονισμοί και αδειοδοτήσεις.....	31
B.3 Κτιριακό Περιβάλλον	33
3.1 Ενεργειακή απόδοση κτιρίων	33
B.4 Με έμμεση χωρική αναφορά.....	36
B.4.1 Διευκολύνσεις για την επιτάχυνση των επενδύσεων.....	38
B.4.2 Θεσμοί.....	44
B.4.2.1 Ίδρυση Νέων Θεσμών	44
B.4.2.2 Αντικατάσταση θεσμών	47
B.4.2.3 Κατάργηση θεσμών.....	47
Γ. Περιβαλλοντική πολιτική και δημοσιονομική κρίση: Η προστασία του περιβάλλοντος, το χρέος και η «πράσινη ανάπτυξη».....	49
Δ. Βιβλιογραφία.....	52

Πίνακας γραφημάτων

Γράφημα 1 Ο αριθμός των εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών που εφαρμόστηκαν την περίοδο 2010-2014 ανά γενική κατηγορία.....	11
Γράφημα 2 Ο αριθμός των εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος που εφαρμόστηκαν το διάστημα 2010-2014 ανά υποκατηγορία.....	13
Γράφημα 3 Οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές για τον χωροταξικό, πολεοδομικό και αστικό σχεδιασμό την περίοδο 2010-2014 ανά υποκατηγορία	24
Γράφημα 4 Οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές για το κτιριακό περιβάλλον την περίοδο 2010-2014 ανά έτος	33
Γράφημα 5 Οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές με έμμεση χωρική αναφορά την περίοδο 2010-2014 ανά υποκατηγορία	37

A. Εισαγωγή

Στην Ελλάδα, τα χρόνια της κρίσης και του προγράμματος οικονομικής αναπροσαρμογής η προστασία του περιβάλλοντος, γενικά, τίθεται με όρους αντιφατικούς και αποκλίνοντες στη δημόσια σφαίρα: παρουσιάζεται αφ' ενός ως εμπόδιο στον στόχο της ανάπτυξης και της επανάκαμψης της οικονομίας ενώ αφ' ετέρου ενσωματώνεται στην ρητορική της 'πράσινης ανάπτυξης' της χώρας ως στοιχείο προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων. Το παραδοσιακό δίπολο της περιβαλλοντικής προστασίας ως εμπόδιο στην ανάπτυξη επανέρχεται υπόρρητα μέσα από νόμους που καταργούν ή παρακάμπτουν ελέγχους και δικλείδες ασφαλείας στο όνομα της ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα η κυρίαρχη ρητορική προσυπογράφει μία αμφιλεγόμενη 'πράσινη ανάπτυξη', ως νομιμοποιητικό πλαίσιο μεγάλων επενδυτικών σχεδίων.

Εστιάζοντας στη κλίμακα της πόλης, ο στόχος της αστικής βιωσιμότητας - στόχος ενσωματωμένος στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού - φαίνεται να απογυμνώνεται από την κοινωνική του διάσταση, να υπονομεύεται στις βασικές του διαστάσεις, και να υιοθετείται ως στοιχείο της οικονομικής ανταγωνιστικότητας.

Την ίδια στιγμή, ως απόρροια των κοινωνικών συνθηκών της κρίσης, αστικά κινήματα, πρωτοβουλίες πολιτών, δίκτυα αλληλεγγύης γειτονιών, κοινωνικές ομάδες, διαφοροποιημένες εκφάνσεις της 'κοινωνίας των πολιτών' αποκτούν αυξανόμενη δυναμική και συγκροτούν αντιστάσεις στις υιοθετούμενες πολιτικές και την επιδεινούμενη καθημερινότητα της πόλης. Τέτοιες κινήσεις συχνά τοποθετούν την προστασία του αστικού περιβάλλοντος κεντρικά στη ρητορική και τις διεκδικήσεις τους και επενδύουν σε αυτήν πολλαπλά κοινωνικά και πολιτικά νοήματα.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι:

- η συγκρότηση της έννοιας της αστικής βιωσιμότητας, με έμφαση στην περιβαλλοντική της διάσταση, στην επίσημη ρητορική των εθνικών και τοπικών πολιτικών,

- η συγκρότηση της έννοιας της αστικής περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στις αιτιάσεις των διαφοροποιημένων εκφάνσεων της κοινωνίας των πολιτών,
- η διαφαινόμενη τάση ενσωμάτωσης της κοινωνίας των πολιτών στην αστική διαχείριση.

Οι τρεις παραπάνω άξονες διερευνήθηκαν στο χρονικό πλαίσιο της οικονομικής κρίσης - από το 2010 έως το 2014. Η έρευνα εστιάζει αρχικά στην Ελλάδα, για να διερευνήσει τους μετασχηματισμούς στις εθνικές πολιτικές (παραδοτέο 1), και στην συνέχεια επικεντρώνεται στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης (παραδοτέο 2).

Αυτή η έκθεση αποτελεί το πρώτο από τα δύο συνολικά παραδοτέα του ερευνητικού προγράμματος «Η αστική βιωσιμότητα και η κοινωνία των πολιτών στη συνθήκη της κρίσης: το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης». Η παρούσα έκθεση αφορά τις εθνικές πολιτικές που σχετίζονται με το περιβάλλον άμεσα ή έμμεσα τη χρονική περίοδο 2010-2014. Στόχος της έκθεσης αυτής είναι:

1. να μελετήσει τη σχέση της οικονομικής κρίσης με τις προσπάθειες προστασίας του περιβάλλοντος μέσω των εθνικών πολιτικών (νομοσχέδια, εγκυκλίους, υπουργικές αποφάσεις, προγράμματα),
2. να καταγράψει τις αλλαγές, που υπέστη η περιβαλλοντική πολιτική κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης και της εφαρμογής των Μνημονιακών Συμβάσεων μέσω του Προγράμματος Δημοσιονομικής Ανασυγκρότησης,
3. να αναδείξει τις ανακολουθίες και αντιφάσεις που χαρακτηρίζουν την επίσημη ρητορική σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος την περίοδο της κρίσης.

Η παρούσα έκθεση εκκινεί με μία μικρή αναφορά στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, και προχωρά στην συζήτηση των σημαντικότερων εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών που εντοπίστηκαν στα πλαίσια της έρευνας πεδίου. Αυτές οι πολιτικές είναι στο σύνολό τους 97 και έχουν συγκεντρωθεί και παρουσιάζονται συνοπτικά και στον Πίνακα 1: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ 2010-2014 αυτού του ερευνητικού προγράμματος. Για την συλλογή των στοιχείων που παρουσιάζονται τόσο στην έκθεση όσο και στον Πίνακα 1 έγινε εκτενής αρχειακή έρευνα, κυρίως στο διαδίκτυο, και συγκεκριμένα:

1. Στην ιστοσελίδα της Βουλής για αναζήτηση Νόμων που έχουν ψηφιστεί και πορισμάτων Διαρκών Επιτροπών της Βουλής όπως είναι η Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων και η Υποεπιτροπή Υδατικών Πόρων της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων,

2. Στις ιστοσελίδες αρμόδιων και σχετικών με το αντικείμενο της έρευνας Υπουργείων Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) και του Υπουργείου Ανάπτυξης για την αναζήτηση τόσο των νόμων, αποφάσεων και εγκυκλίων σχετικών με το θέμα της έρευνας όσο και χρηματοδοτικών εργαλείων και άλλων προγραμμάτων,
3. Στις ιστοσελίδες επιμέρους εθνικών θεσμών που σχετίζονται με το αντικείμενο της έρευνας όπως είναι το Πράσινο Ταμείο για την αναζήτηση χρηματοδοτικών και άλλων προγραμμάτων,
4. Στις ιστοσελίδες επίσημων φορέων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, π.χ. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, WWF, κ.α.
5. Σε ιστοσελίδες που παρουσιάζουν θέματα σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας,
6. Στον ημερήσιο τύπο.

A.1 Η αστική βιωσιμότητα και η «πράσινη» στρατηγική των πόλεων

Η έρευνα γύρω από την 'αστική βιωσιμότητα' ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, με κύριο αντικείμενο τον ορισμό και την οριοθέτηση μίας πολυσυλλεκτικής έννοιας και την αναγνώριση των κυρίαρχων ζητημάτων της και των θεωρητικών της αποχρώσεων. Σήμερα, συνεχίζεται με έμφαση σε ζητήματα αξιολόγησης (δείκτες βιωσιμότητας) διακυβέρνησης (<http://informed-cities.iclei-europe.org/>) και καινοτομίας. Όπως και η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, με την οποία συνδέεται εννοιολογικά, η έννοια της αστικής βιωσιμότητας στοιχειοθετήθηκε, ως μία πραγματιστική έννοια διαχείρισης και σχεδιασμού των πόλεων στο πλαίσιο του υπάρχοντος μοντέλου ανάπτυξης και όχι ως εναλλακτική, κοινωνικά μεταρρυθμιστική πρόταση (Αθανασίου, 2008). Περισσότερα από είκοσι χρόνια αργότερα, έχοντας πλέον ενσωματωθεί ως στόχος στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις εθνικές πολιτικές και τις αστικές στρατηγικές, η βιωσιμότητα συρρικνώνεται ουσιαστικά στη 'πράσινη' περιβαλλοντική της συνιστώσα και ενσωματώνεται στη κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη ρητορική ως μία διάσταση της αστικής ανταγωνιστικότητας, που μπορεί να συμβάλει στην προβολή μίας ελκυστικής εικόνας της πόλης στον κόσμο των επενδυτών, των επιχειρήσεων και των τουριστών. Η 'πράσινη' στρατηγική των πόλεων παρουσιάζεται ως μία σειρά τεχνικών, μη πολιτικών επιλογών, που δεν συνδέονται με τις πολιτικές και κοινωνικές διαδικασίες που συγκροτούν, αναπαράγουν και εμπεριέχονται σε όλες τις διαστάσεις του αστικού περιβάλλοντος.

Παρά τον πολυσυλλεκτικό της χαρακτήρα, η συζήτηση για την βιώσιμη πόλη δεν έχει απομακρυνθεί από τον παραδοσιακό διαχωρισμό της κοινωνίας από τη φύση, και κατ' επέκταση της πόλης από την φύση. Η πόλη γίνεται αντιληπτή ως ένα ανθρωπογενές περιβάλλον, ένα μη-φυσικό 'πράγμα' που δρα καταστροφικά επάνω στην 'φύση', που αποτελεί μία ξεχωριστή οντότητα με ανώτερη αξία. Η παρούσα έρευνα εκκινεί από μία κριτική στάση σε αυτήν την κυρίαρχη συγκρότηση του διπόλου πόλη και φύση, και εντάσσεται στην συζήτηση της αστικής πολιτικής οικολογίας (βλ. Heynen, N, Kaika, M, Swyngendouw E, 2006). Η σύγχρονη προσέγγιση της αστικής πολιτικής οικολογίας, αμφισβητεί τον παραδοσιακό διαχωρισμό της πόλης από την φύση, αναγνωρίζει την πολυεπίπεδη – φυσική, κοινωνική, πολιτική - σύσταση της πόλης καθώς και την μεταβολική - και όχι στατική - φύση της.

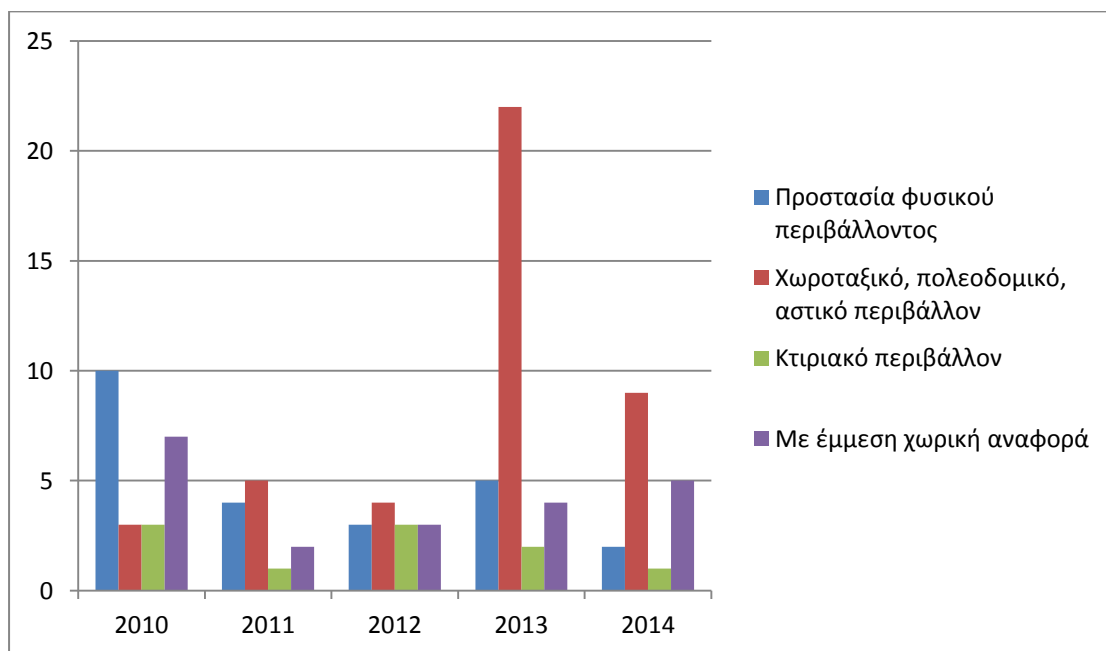
B. Η εθνική περιβαλλοντική πολιτική στην συνθήκη της κρίσης

Η σχέση της οικονομικής κρίσης με την αστική βιωσιμότητα υλοποιείται σε πολλαπλές χωρικές κλίμακες που καλύπτουν όλο το φάσμα ανάμεσα στη διεθνή σκηνή των συμφωνιών για τα πλανητικά περιβαλλοντικά προβλήματα μέχρι τις τοπικές στρατηγικές που υιοθετούνται από την τοπική αυτοδιοίκηση. Εθνικές πολιτικές που νομιμοποιούνται στο πλαίσιο των υποχρεώσεων των Μνημονίων, όπως ο Νόμος 3894/2010 για τις fast track επενδύσεις, η πολεοδομική μεταρρύθμιση, η εκποίηση δημόσιας γης από το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ), θέτουν υπό αμφισβήτηση βασικές διαστάσεις του παραδείγματος της 'βιώσιμης πόλης'.

Η παρούσα έρευνα, μέσα από μία κριτική προσέγγιση, όπως περιγράφηκε στην προηγούμενη ενότητα, διερευνά καταρχάς, τους θεσμικούς μετασχηματισμούς, που έχουν προωθηθεί στο χρονικό πλαίσιο της οικονομικής κρίσης και του προγράμματος οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας, και διαμορφώνουν το νέο πλαίσιο προώθησης της αστικής βιωσιμότητας στη χώρα. Συγκεκριμένα, η έρευνα εστιάζει σε πρόσφατες πολιτικές που αφορούν άμεσα, και όχι έμμεσα, τον αστικό χώρο και τη περιβαλλοντική προστασία, με χρονικό ορίζοντα από το 2010 έως το 2014. Στόχος είναι αφ' ενός να αναδειχθούν οι μετασχηματισμοί του πλαισίου – είτε μέσα από καταργήσεις/παρακάμψεις υπάρχοντων θεσμών είτε μέσα από την υιοθέτηση νέων πολιτικών - και αφ' ετέρου να αναδειχθεί ο τρόπος που ενσωματώνεται η περιβαλλοντική προστασία και η αστική περιβαλλοντική βιωσιμότητα στην ρητορική της ανάπτυξης και της εθνικής εξόδου από την κρίση. Οι πολιτικές που αναφέρονται παρακάτω κατηγοριοποιήθηκαν με βάση τη χωρική κλίμακα αναφοράς τους σε πολιτικές σχετικά με:

1. Την Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ανάπτυξη
 - 1.1 Βιοποικιλότητα, Περιβάλλον και ανάπτυξη
 - 1.2 Ενεργειακός Σχεδιασμός και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
 - 1.3 Περιβάλλον και Τουρισμός
2. Τον Χωρικό σχεδιασμό

- 2.1 Χωροταξικό/Πολοδομικό πλαίσιο και περιβάλλον
- 2.2 Αυθαίρετη δόμηση
- 2.3 Οικοδομικοί – περιβαλλοντικοί κανονισμοί και αδειοδοτήσεις
- 3. Δομημένο Περιβάλλον
 - 3.1 Ενεργειακή απόδοση κτιρίων
- 4. Με έμμεση χωρική αναφορά
 - 4.1 Διευκολύνσεις για την επιτάχυνση των επενδύσεων
 - 4.2 Θεσμοί (ίδρυση νέων/αντικατάσταση/κατάργηση)
 - 4.2.1 Ίδρυση νέων θεσμών
 - 4.2.2 Αντικατάσταση Θεσμών
 - 4.2.3 Κατάργηση Θεσμών

Γράφημα 1 Ο αριθμός των εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών που εφαρμόστηκαν την περίοδο 2010-2014 ανά γενική κατηγορία

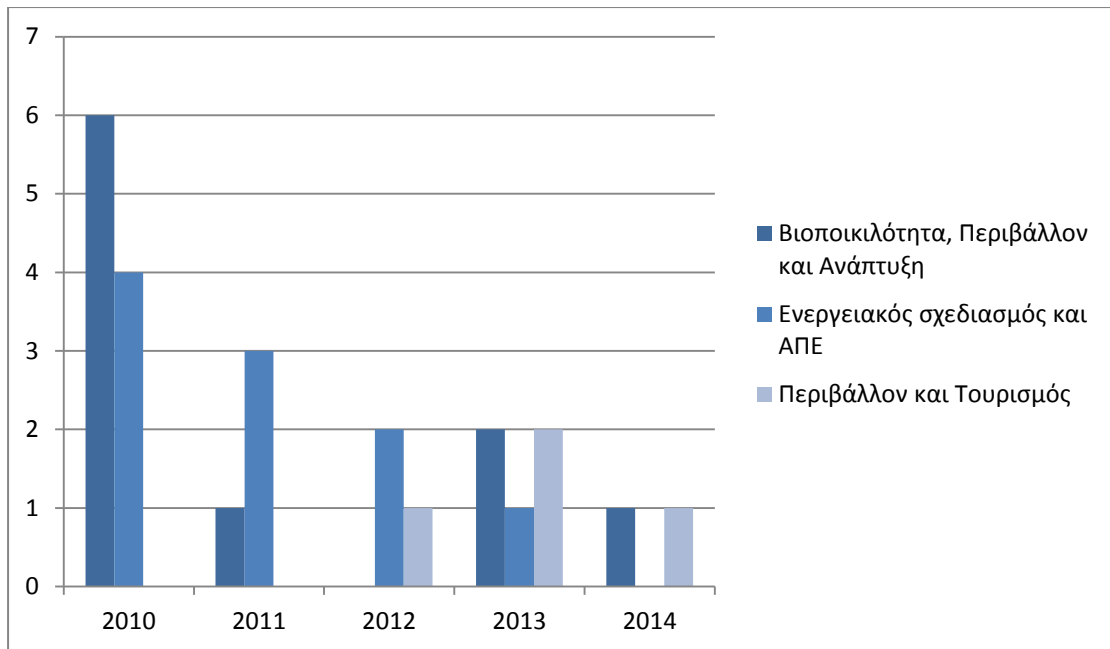
Η καταγραφή των εθνικών πολιτικών που έχουν προωθηθεί στο χρονικό πλαίσιο εξέλιξης της κρίσης αποτελεί το πρώτο στάδιο της έρευνας που έχει ως κεντρικό της αντικείμενο την διερεύνηση της τοπικής αστικής στρατηγικής που προωθείται το ίδιο χρονικό διάστημα στη Θεσσαλονίκη, με γνώμονα τις περιβαλλοντικές της διαστάσεις αφενός, και τη σχέση της με την κοινωνία των πολιτών, αφετέρου. Η διερεύνηση του πλαισίου μέσα στο οποίο συγκροτείται αυτή η τοπική στρατηγική

κρίθηκε απαραίτητη. Η στρατηγική της Θεσσαλονίκης μελετήθηκε με βάση την τοπική έκφραση των εθνικών πολιτικών, που με τη σειρά τους αποτελούν υλοποιήσεις πολιτικών που εντάσσονται στο πρόγραμμα δημοσιονομικής ανασυγκρότησης της χώρας, αλλά και με βάση τοπικές εκδοχές παγκόσμιων στρατηγικών για τον χώρο και τις πόλεις. Στη διαλεκτική συνάντηση των τοπικών πολιτικών με το ευρύτερο πλαίσιο αναζητούνται οι κατευθύνσεις, οι πρακτικές και η ρητορική μιας αστικής στρατηγικής που συντίθεται ταυτόχρονα σε πολλές κλίμακες.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι περισσότερες από τις εθνικές πολιτικές για το περιβάλλον που διερευνήθηκαν στα πλαίσια αυτού του προγράμματος, με βάση τις κατηγορίες που προαναφέρθηκαν.

B.1 Προστασία φυσικού περιβάλλοντος και ανάπτυξη

Οι περιβαλλοντικές πολιτικές που σχετίζονται με το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον και την προστασία του ποικίλουν με βάση το είδος τους και την περίοδο εφαρμογής τους. Έτσι, όπως φαίνεται στο Γράφημα 1, η πλειοψηφία τους νομοθετήθηκε ή εφαρμόστηκε μέσω διαταγμάτων την περίοδο 2010-11, όταν Υπουργός Περιβάλλοντος ήταν η Τίνα Μπιρμπίλη και οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης μόλις είχαν αρχίσει να γίνονται αισθητές στην Ελλάδα. Στο Γράφημα 2 φαίνεται ο αριθμός των περιβαλλοντικών πολιτικών για την προστασία του περιβάλλοντος ανά υποκατηγορία.

Γράφημα 2 Ο αριθμός των εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος που εφαρμόστηκαν το διάστημα 2010-2014 ανά υποκατηγορία

B.1.1 Βιοποικιλότητα, Περιβάλλον και ανάπτυξη

Η πλειοψηφία των εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος που εφαρμόστηκαν το διάστημα 2010-2014 και ανήκουν στην πρώτη υποκατηγορία που αναλύεται σε αυτή την υποενότητα της έκθεσης, αφορούν τους νόμους για την διατήρηση της βιοποικιλότητας, την διαχείριση αποβλήτων και τον έλεγχο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά.

N 3937 / 2011:"Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις"

Το Νομοσχέδιο για την Βιοποικιλότητα αποτελεί κομβικό σημείο στην εθνική περιβαλλοντική πολιτική προωθώντας παρεμβάσεις προς μια ολοκληρωμένη συνολική προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Παρόλα αυτά βασικός άξονας συζητήσεων εντός και εκτός βουλής αποτέλεσε μία παράγραφος του νομοσχεδίου που αφορούσε την «εκτός σχεδίου δόμηση».

Το αρχικό σχέδιο νόμου περιλάμβανε αύξηση αρτιότητας για τα «εκτός σχεδίου» αγροτεμάχια που εντάσσονται μέσα στο ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000. Στόχος της διάταξης αυτής ήταν ο περιορισμός της αστικής διάχυσης μέσω του περιορισμού της «εκτός σχεδίου» δόμησης. Η άναρχη αστική διάχυση δημιουργεί μια σειρά από

προβλήματα τόσο σε περιβαλλοντικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο: από τον κατακερματισμό των οικοσυστημάτων μέχρι την ανάγκη για συνεχή επέκταση των δικτύων υποδομών. Το αρχικό σχέδιο πρότεινε την αύξηση της αρτιότητας πάνω από τα 4000 στρέμματα που ισχύει με τρόπο επίπεδο για το σύνολο της εξωαστικής γης. Έθετε ελάχιστο όριο αρτιότητας τα 10 στρέμματα στις περιοχές Natura 2000¹. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαβούλευσης του νομοσχεδίου υπήρχαν έντονες αντιδράσεις από διάφορους φορείς, μεταξύ των οποίων η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ) και οι Περιφέρειες της χώρας, αναδεικνύοντας τη συγκρουσιακή διάσταση της περιβαλλοντικής πολιτικής στο κεντρικό πολιτικό επίπεδο². Η συζήτηση στράφηκε γύρω από δύο βασικούς άξονες: τη διαταραχή της κοινωνικής ισορροπίας και την ανακοπή της περεταίρω ανάπτυξης των περιοχών αυτών³. Σύμφωνα με το πρώτο επιχείρημα, η αύξηση της αρτιότητας δεν είναι κοινωνικά δίκαιη καθώς πριμοδοτεί την μεγάλη ιδιοκτησία. Σύμφωνα με το δεύτερο, τέτοιες οριζόντιες διατάξεις δεν λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαίτερες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες της εκάστοτε περιοχής (είδος οικιστικής ανάπτυξης, βιομηχανικής ανάπτυξης, κ.λ.π.) καθώς και τα εγκεκριμένα περιφερειακά και ειδικά σχέδια χωροταξικού σχεδιασμού. Βουλευτές και εκπρόσωποι φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης τουριστικών περιοχών θεώρησαν ότι ο περιορισμός της οικοδομικής δραστηριότητας θα έφερε ένα ακόμη πλήγμα στην τοπική και εθνική οικονομία. Παράλληλα δεσμεύονται μεγάλες εκτάσεις αποδυναμώνοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης και απασχόλησης μέρους του πληθυσμού.

Στο τελικό Σχέδιο Νόμου που ψηφίστηκε ακολουθείται μια συμβιβαστική λύση με την προσθήκη της εξαίρεσης των 4 στρεμμάτων αρτιότητας για τα οικόπεδα που

¹ Ν 3939/2011, Άρθρο 9 (2.α)

² WWF Ελλάς. Δεσμεύσεις για εφαρμογή – Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα. (2011). Ετήσια έκθεση του WWF Ελλάς για το 2010. Αθήνα. Νάντσου, Θ., Γεωργιάδης, Ν., Παξιμάδης, Γ., Πληθαράς, Α., Χασιώτης, Γ., και Χριστοπούλου, Ι., σελ. 4.

³ Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Δελτίο Τύπου, Παρατηρήσεις επί του Νομοσχεδίου: «Για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»: «Όμως με τα μέτρα που προβλέπονται στο Νομοσχέδιο δημιουργούνται προβλήματα γιατί αντιμετωπίζονται όλες οι περιοχές NATURA με τον ίδιο τρόπο, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής

[<http://oladeka.blogspot.com/2011/01/natura.html#ixzz336K7nOW9>] (ημερομηνία επίσκεψης 28.05.2014)

θεωρούνταν άρθρα «σύμφωνα με τις οικείες πολεοδομικές διατάξεις»⁴. Παρόλη τη συμβιβαστική λύση που επιλέχθηκε, το νομοσχέδιο για την βιοποικιλότητα έθεσε στη δημόσια συζήτηση ζητήματα περιορισμού της αστικής διάχυσης και ενίσχυση της αστικής συνεκτικότητας στο ελληνικό αστικό περιβάλλον.

Σχετικό Απόσπασμα:

N 3937 / 2011

Άρθρο 9 «Ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000»

2. α) Στις περιοχές που βρίσκονται εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως ή εκτός ορίων οικισμών νομίμως προϋφιστάμενων του 1923 ή εκτός ορίων οικισμών με πληθυσμό μέχρι 2.000 κατοίκους και εμπίπτουν σε ΕΖΔ ή Ζ.Ε.Π., το ελάχιστο όριο αρτιότητας και κατάτμησης των γηπέδων ορίζεται σε 10.000 τ.μ., εφαρμοζόμενης κατά τα λοιπά, όπως ισχύει της παρ. 1 του άρθρου 1 του π.δ. της 24-31.5.1985 (ΦΕΚ 270 Δ'). Κατ' εξαίρεση, θεωρούνται άρθρα και οικοδομήσιμα κατά παρέκκλιση, γήπεδα έκτασης τουλάχιστον 4.000 τ.μ., τα οποία, κατά τη δημοσίευση του παρόντος, θεωρούνται άρθρα και οικοδομήσιμα, σύμφωνα με τις οικείες πολεοδομικές διατάξεις

Υπ. Απόφαση Αριθμ. 40332 «Έγκριση Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα για τα έτη 2014-2029 και Σχεδίου Δράσης πενταετούς διάρκειας»

Η Εθνική Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα όπως και το αντίστοιχο σχέδιο δράσης διαμορφώθηκαν ως ανταπόκριση στις επιταγές του άρθρου 6⁵ της Διεθνούς Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα στην οποία η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέλος. Αξίζει να σημειωθεί πως η δημιουργία τους ξεκίνησε το 1999, 5 χρόνια μετά

⁴ N 3939/2011, Άρθρο 9 (2.α)

⁵ Το άρθρο 6 της Σύμβασης για την Βιολογική Ποικιλότητα καλεί κάθε συμβαλλόμενο μέλος:

- Να αναπτύσσει εθνικές στρατηγικές, σχέδια ή προγράμματα για τη διατήρηση και αιεφορική χρήση της βιολογικής ποικιλότητας ή να προσαρμόζει για τον σκοπό αυτό υπάρχουσες στρατηγικές, σχέδια ή προγράμματα, τα οποία πρέπει να αντικατοπτρίζουν, μεταξύ άλλων, τα μέτρα που προβλέπονται στη Σύμβαση και
- Να ενσωματώνει, όσο αυτό είναι δυνατό και ενδεδειγμένο, τη διατήρηση και αιεφορική χρήση της βιολογικής ποικιλότητας στα σχετικά τομεακά και διατομεακά σχέδια, προγράμματα και πολιτικές.

την κύρωση με νόμο της παραπάνω διεθνούς σύμβασης για να ολοκληρωθεί τελικά το 2014.

Στηρίζεται στο ακόλουθο πλαίσιο⁶:

- Τις επιστημονικές διαπιστώσεις για τον πλούτο, τις αξίες και τις απειλές της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα,
- Το νομικό πλαίσιο που δεσμεύει την ελληνική πολιτεία – εθνικό, διεθνές και Κοινοτικό, συμπεριλαμβανομένου αυτού που εναρμονίζει στο δίκαιο της χώρας μας διεθνείς και περιφερειακές συμβάσεις και ευρωπαϊκές οδηγίες,
- Το στρατηγικό πλαίσιο, όπως οριοθετείται από διάφορα εθνικά, κοινοτικά και διεθνή κείμενα, τα οποία η χώρα μας έχει αποδεχθεί,
- Το σύνολο γενικών αρχών που θεωρούνται εκ των προτέρων αποδεκτές, καθώς προκύπτουν από την ηθική, τις εθνικές μας ανάγκες και δυνατότητες και τις επιστημονικές προσεγγίσεις,
- Την ενσωμάτωση της διατήρησης και της αειφορικής χρήσης της βιοποικιλότητας σε ένα Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο,
- Την διατήρηση, αποκατάσταση και ενδυνάμωση των δράσεων ενίσχυσης της βιοποικιλότητας σε όλη την επικράτεια,
- Την μακροπρόθεσμη διατήρηση της λειτουργίας, προσαρμογής και εξέλιξης της βιοποικιλότητας και την ισότιμη κατανομή των ωφελειών της.

Ο χρονικός ορίζοντας της Στρατηγικής είναι τα έτη 2013-2028.

Οι στόχοι του σχεδίου έχουν να κάνουν με

- την αύξηση της γνώσης για την βιοποικιλότητα, την ενσωμάτωση του στόχου της διατήρησης της βιοποικιλότητας στο αξιακό σύστημα της κοινωνίας και την συμμετοχή της κοινωνίας σε αυτή την προσπάθεια,
- την διατήρηση και αποκατάσταση ειδών και οικοτόπων και την διατήρηση της βιοποικιλότητας, την ενσωμάτωση του στόχου της διατήρησης της βιοποικιλότητας σε όλες τις πολιτικές, την προστασία της βιοποικιλότητας από την κλιματική αλλαγή και από είδη-εισβολείς, την διατήρηση και διαχείριση των ελληνικών γενετικών πόρων,
- την οργάνωση και λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών,
- την ενίσχυση της διακρατικής και διεθνούς συνεργασίας για την προστασία της, την αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης σε

⁶ Βλ. ΥΠΕΚΑ, 2014, «Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα», σελ. 1

σχέση με την προστασία της, την προβολή της αξίας της ελληνικής βιοποικιλότητας.

B.1.2 Ενεργειακός Σχεδιασμός και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Το «2ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης (ΣΔΕΑ) 2008- 2016» και το σχέδιο «Εθνικού Ενεργειακού Σχεδιασμού (2020-2050)» αποτελούν τον οδικό χάρτη της χώρας στον ενεργειακό τομέα έως το 2050 σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές δεσμεύσεις και οδηγίες, όπως προκύπτουν και από την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου του Κιότο (1997) σχετικά με την μείωση των εκπομπών των «αερίων του θερμοκηπίου». Στο πλαίσιο της ανάπτυξης και ενθάρρυνσης επενδύσεων σε ΑΠΕ ορίστηκαν οι κανόνες χωροθέτησης των ΑΠΕ με το "Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας" (ΦΕΚ Β' 2464 3/12/2008).

2011: "2ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης (ΣΔΕΑ) 2008-2016"

Το 2^ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης Ενεργειακής Απόδοσης⁷ αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσεων με στόχο η εφαρμογή τους να αποτελέσει καλή πρακτική για την υιοθέτηση μέτρων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Το σχέδιο δίνει έμφαση τόσο σε οριζόντια και διατομεακά έργα όσο και ανάπτυξη μηχανισμών υποστήριξης (μητρώα, βάσεις δεδομένων, τεχνικοί οδηγοί).

Οι δράσεις του σχεδίου κατηγοριοποιούνται σε⁸:

- Οριζόντια μέτρα
- Διατομεακά έργα
- Οικιακός τομέας
- Τριτογενής τομέας
- Βιομηχανία
- Μεταφορές

⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 14 (2) της Οδηγίας 2006/32/ΕΚ «για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες», εκπονείται κάθε τρία χρόνια (2007, 2011, 2014) ένα εθνικό Σχέδιο Δράσης Ενεργειακής Αποδοτικότητας (ΣΔΕΑ) και υποβάλλεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁸ Βλέπε πίνακα σελ. 5-6, «Περίληψη 2ου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ενεργειακή Απόδοση»

2012: "Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός"

Ο «Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός» 2020-2050 στηρίζεται στους εξής άξονες ακολουθώντας τις Ευρωπαϊκές οδηγίες⁹:

- Μείωση της εξάρτησης από εισαγόμενη ενέργεια
- Εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας
- Διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας
- Επίτευξη σημαντικής μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) μέχρι το 2050
- Προστασία του τελικού καταναλωτή¹⁰

Σχετικό Απόσπασμα:

Για το διάστημα έως το 2020 οι κατευθυντήριες γραμμές έχουν ήδη υιοθετηθεί, με το 1ο Σχέδιο Δράσης για τις ΑΠΕ. Λαμβάνοντας υπόψη το Σχέδιο αυτό, τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την περίοδο 2020-2050, [...] μελετήθηκαν τρία σενάρια ώστε να προσδιορισθούν και να αξιολογηθούν εναλλακτικά μέτρα και πολιτικές για την εκπλήρωση των Εθνικών και των Ευρωπαϊκών στόχων.

Το Σενάριο «Υφιστάμενων πολιτικών» (ΥΦ) υποθέτει συντηρητική υλοποίηση των πολιτικών για την ενέργεια και το περιβάλλον, προβλέποντας αφενός μέτριο επίπεδο περιορισμού των εκπομπών CO₂ μέχρι το 2050 (40% σε σχέση με το 2005), αφετέρου μέτρα διείσδυση ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας. Το Σενάριο «Μέτρων Μεγιστοποίησης ΑΠΕ» (ΜΕΑΠ) υποθέτει τη μεγιστοποίηση της διείσδυσης των ΑΠΕ (στο επίπεδο του 100% στην ηλεκτροπαραγωγή), με στόχο τη μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 60%-70% και ταυτόχρονη σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια και τις μεταφορές. Το Σενάριο «Περιβαλλοντικών Μέτρων Ελαχίστου Κόστους» (ΠΕΚ) έχει τις ίδιες παραδοχές με το Σενάριο ΜΕΑΠ όσον αφορά τις εκπομπές CO₂

⁹Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός: Δημόσια Διαβούλευση 2020-2050: <http://buildinggreen.gr/articles/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%B1/%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82-CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C/> (ημερομηνία επίσκεψης 28.05.2014)

αλλά υπολογίζει το ποσοστό των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή ώστε να εξασφαλιστεί το ελάχιστο επενδυτικό κόστος¹¹.

Υπουργική Απόφαση ΦΕΚ 2464 Β 03.12.2008: "Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας"

Το «Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας» θέτει τις γενικές αρχές και κατευθύνσεις της εθνικής χωροταξικής πολιτικής στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ενώ παράλληλα εισάγει και κανόνες και τα κριτήρια χωροθέτησης των ΑΠΕ. Το κείμενο της υπουργικής απόφασης αναφέρει ότι οι ΑΠΕ σαν δραστηριότητα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον τους και γι' αυτό είναι απαραίτητη η θεσμοθέτηση κανόνων και κριτηρίων χωροθέτησης τους¹². Σημείο κριτικής και τριβής αποτελεί η δυνατότητα που δίνει η Υ.Α. για χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων μέσα σε δάση και αναδασωτές εκτάσεις λαμβάνοντας «ιδιαιτέρη μέριμνα για τον περιορισμό βλάβης της δασικής βλάστησης»¹³. Η συγκεκριμένη απόφαση πέρασε από το Συμβούλιο της Επικρατείας μετά από προσφυγές οικολογικών οργανώσεων¹⁴ και σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 143/2013 «κατ' εξαίρεση και υπό τη συνδρομή επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος» απόφαση του ΣτΕ, επιτρέπονται επεμβάσεις που «μεταβάλλουν ή αλλοιώνουν τον δασικό χαρακτήρα μιας περιοχής» και ότι πρέπει να λαμβάνεται

¹¹ Σελ. 3, Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός, οδικός χάρτης για το 2050, Συνοπτική Παρουσίαση, Μάρτιος 2012.

¹² Υ. Α. ΦΕΚ 2464 Β 03.12.2008: «7. Κρίσιμο από της απόψεως αυτής αποδεικνύεται το ζήτημα της χωροθέτησης των έργων Α.Π.Ε. και τούτο διότι αν και τα έργα Α.Π.Ε. μπορεί να χαρακτηρισθούν κατ' αρχήν ως δραστηριότητες φιλικές προς το περιβάλλον, εν τούτοις δεν στερούνται παντελώς επιπτώσεων σε αυτό. Οι επιπτώσεις αυτές διαφοροποιούνται ανάλογα με το είδος της εκάστοτε χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας Α.Π.Ε. (αιολική, υδροηλεκτρική, γεωθερμική, ηλιακή ενέργεια κ.λπ.), ενώ μπορεί να εκτείνονται τόσο στο ανθρωπογενές (πόλεις, οικισμούς και εν γένει οικιστικές περιοχές) όσο και στο φυσικό περιβάλλον (τοπίο, χλωρίδα και πανίδα, κ.λπ.) των περιοχών εγκατάστασης, καθώς και στις γειτνιάζουσες παραγωγικές δραστηριότητες (τουρισμό, γεωργία κ.λπ.). Για την πρόληψη, την άμβλυνση και την αποτροπή των επιπτώσεων αυτών απαιτείται η καθιέρωση σαφών κανόνων χωροθέτησης των έργων Α.Π.Ε., ώστε αφενός να μειωθούν οι αβεβαιότητες και οι συγκρούσεις χρήσεων γης που συχνά αναφύονται επί του πεδίου και αφετέρου να ικανοποιηθούν οι ευρύτερες ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος και η αειφόρος ανάπτυξη των περιοχών υποδοχής τους.»

¹³ Υ. Α. ΦΕΚ 2464 Β 03.12.2008: "Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας", Κεφ. Β', άρθρο 6 (4).

¹⁴ «Ναι του ΣτΕ στη χωροθέτηση αιολικών πάρκων σε δάση», Η Αυγή, 13/04/2013,

[<http://archive.avgi.gr/ArticleActionshow.action?articleID=766675>] (ημερομηνία επίσκεψης 28.06.2014)

ιδιαίτερη μέριμνα «για τις περιοχές προστασίας της φύσης, τους πυρήνες των εθνικών δρυμών, τα κηρυγμένα μνημεία της φύσης, τα αισθητικά δάση και τους οικότοπους προτεραιότητας που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000»

Σχετικό Απόσπασμα:

Υ. Α. ΦΕΚ 2464 Β 03.12.2008

Κεφ. Β', άρθρο 6, παράγραφος 4. Με την επιφύλαξη των περιπτώσεων β', γ' και δ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του ν. 998/1979 και άρθρου 13 του ν. 1734/1987 όπως ισχύουν. Στις παραπάνω περιοχές πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της βλάβης της δασικής βλάστησης.

B.1.3 Περιβάλλον και Τουρισμός

Το «Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό» (2013) και η Υ.Α. για τις Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις αποτελούν δύο αντικρουόμενα νομοθετικά σχέδια. Από την μία με το «Νέο χωροταξικό πλαίσιο για τον τουρισμό» γίνεται μια προσπάθεια η τουριστική ανάπτυξη της χώρας να κατευθυνθεί προς πιο ήπιες μορφές ανάπτυξης με αύξηση αρτιότητας και αναβάθμιση του αγροτουρισμού και του οινοτουρισμού. Από την άλλη με την Υ.Α. 59845/2012 καταργείται η ανάγκη υποβολής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και αντικαθίσταται με την υποβολή μιας τυπικής δήλωσης Πρότυπων Περιβαλλοντικών Μελετών.

Υπουργική Απόφαση 59845/2012: Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) για έργα και δραστηριότητες της Κατηγορίας Β της 6^{ης} Ομάδας "Τουριστικές εγκαταστάσεις και έργα αστικής ανάπτυξης, κτιριακού τομέα, αθλητισμού και αναψυχής"

Στα πλαίσια της «διευκόλυνσης» κατασκευής εγκαταστάσεων τουρισμού και αναψυχής η Υ.Α καταργεί τη διαδικασία υποβολής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για ξενοδοχεία, κατασκηνώσεις, συνεδριακά κέντρα, ξενώνες, δασικά χωριά και θεματικά πάρκα σε περιοχές εντός και εκτός σχεδίου πόλεων. Η αδειοδότηση των έργων αυτών θα γίνεται με δήλωση υπαγωγής του έργου στις Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις. Η δήλωση αυτή θα επισυνάπτεται στην

έγκριση καταλληλότητας οικοπέδου ή γηπέδου ή στο ειδικό σήμα λειτουργίας του ΕΟΤ, την άδεια ίδρυσης, λειτουργίας κ.λπ. ενώ «ο φορέας του έργου φέρει ακέραια την ευθύνη για την τήρηση των Προτύπων Περιβαλλοντικών Δεσμεύσεων»¹⁵.

Σχετικό Απόσπασμα:

Άρθρο 3: Διαδικασία υπαγωγής σε ΠΠΔ

1. Ο φορέας του Έργου ή της δραστηριότητας ή ο μελετητής του υποβάλλει στην κατά περίπτωση αρμόδια υπηρεσία του άρθρου 2 της παρούσας απόφασης, συμπληρωμένη και υπογεγραμμένη δήλωση Υπαγωγής του έργου σε ΠΠΔ. Το περιεχόμενο της δήλωσης αυτής ορίζεται στο Παράρτημα Α, το οποίο προσαρτάται στην παρούσα απόφαση και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα αυτής. Η δήλωση αυτή συνοδεύεται και από τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά που αναφέρονται στο άρθρο 4 της παρούσας απόφασης

ΦΕΚ 3155/2013: Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό

Σε αντίθεση με το προηγούμενο χωροταξικό του τουρισμού¹⁶ που προωθούσε τη μαζική παραγωγή προς πώληση τουριστικής παραθεριστικής κατοικίας, το Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό θέτει σαν βασικούς στόχους: τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, την ενίσχυση της κρουαζιέρας, την εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των φυσικών πόρων και την αναβάθμιση του αγροτουρισμού και του οινοτουρισμού. Το Χωροταξικό Πλαίσιο αυξάνει την αρτιότητα, στις ανεπτυγμένες περιοχές από τα 15 στα 20 στρέμματα και στις αναπτυσσόμενες από τα 8 στα 10 ή 15 στρέμματα ανάλογα με την περίπτωση, ενώ καταργεί την κατηγορία «Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού».

Σχετικά Αποσπάσματα:

ΚΕΦ. Β': Κατηγοριοποίηση και Κατευθύνσεις

¹⁵ Σελ. 15, WWF Ελλάς. (2013). Δεσμεύσεις για εφαρμογή – Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα. Ετήσια έκθεση του WWF Ελλάς για το 2012. Αθήνα.Χασιώτης, Γ., Νάντσου, Θ., Χριστοπούλου, Ι., Προδρόμου, Μ., Κορακάκη, Ε., Βρεττού, Φ. και Παξιμάδης, Γ.

¹⁶ ΦΕΚ 1138 Β/11.06.2009 «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού».

Άρθρο 5: Κατευθύνσεις Χωρικής Οργάνωσης

(A2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές

ιε. Αναμόρφωση των όρων και περιορισμών της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

i) Περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 3, 4 και 5 αστέρων:

ii) Σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, αύξηση της ελάχιστης απαιτούμενης επιφάνειας γηπέδου σε δέκα (10) στρέμματα και θέσπιση μέγιστης πυκνότητας 8, 9 και 10 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων, αντιστοίχως.

(Ζ) Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης:

ι) Στην περίπτωση έργων και δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα σε προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000, η περιβαλλοντική αδειοδότηση διενεργείται με βάση τις σχετικές προβλέψεις των ειδικότερων προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων προστασίας. Σε περίπτωση ελλείψεως σχετικών προβλέψεων υποβάλλεται ως τμήμα της Μελέτης Περιβαλλοντικών

Επιπτώσεων Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 10 του ν. 4014/2011 (Α' 209). Σε κάθε περίπτωση ο συντελεστής δόμησης εντός των τμημάτων του οργανωμένου υποδοχέα ή του σύνθετου τουριστικού καταλύματος που εμπίπτουν σε προστατευόμενες περιοχές δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,05.

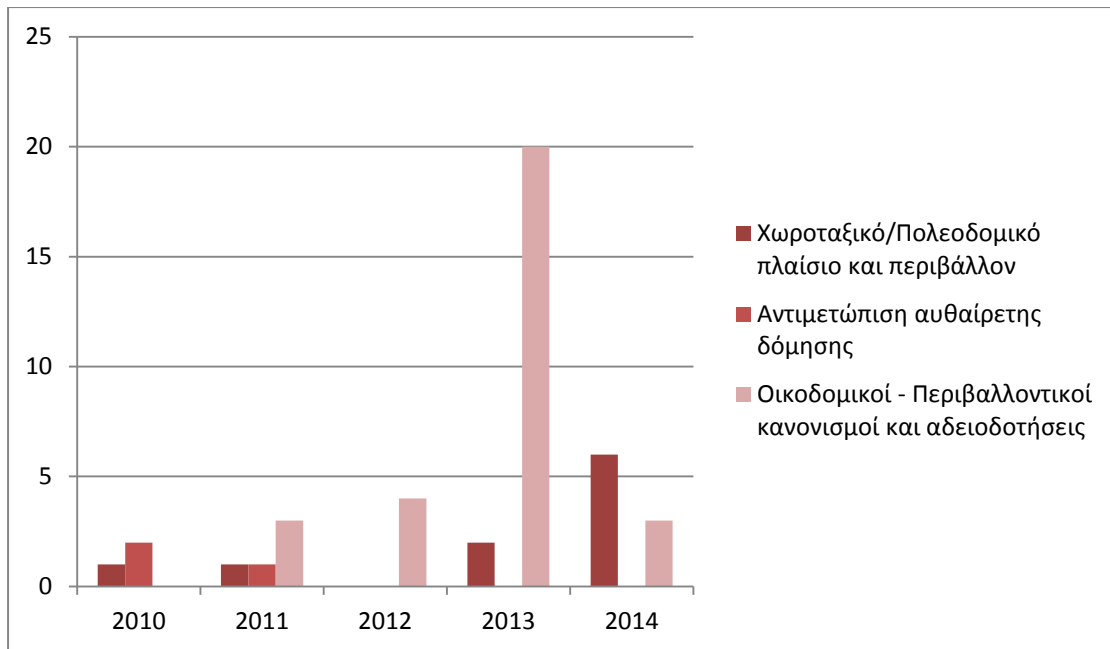
Λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα, ώστε η εγκατάσταση οργανωμένων υποδοχέων ήπιας ανάπτυξης σε περιοχές, που εντάσσονται στο σύστημα προστατευόμενων περιοχών του ν. 3937/2911, να υλοποιείται έπειτα από αξιολόγηση και τεκμηρίωση της συμβατότητας του τουριστικού υποδοχέα με τα ειδικά χαρακτηριστικά και τους στόχους διατήρησης, προστασίας και ανάδειξης των εν λόγω περιοχών, όπως αυτά έχουν προβλεφτεί από ειδικότερα προεδρικά διατάγματα ή/και υπουργικές αποφάσεις. Ειδικότερα προβλέπεται η κατάρτιση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στην περίπτωση που δεν έχουν καθορισθεί ακόμη ειδικές διατάξεις για την προστασία τους. Καταργούνται οι κατηγορίες «Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού».

B.2 Χωροταξικό / Πολεοδομικό / Αστικό περιβάλλον

Από συντάγματος «η αρμοδιότητα του χωροταξικού σχεδιασμού ανήκει αποκλειστικά στην κεντρική διοίκηση»¹⁷.

Η παραπάνω αρχή αρχίζει να τίθεται υπό αμφισβήτηση όταν το 2012 παρουσιάζεται για πρώτη φορά το σχέδιο μεταρρύθμισης του χωροταξικού και πολεοδομικού συστήματος για να ακολουθήσει τους άξονες που υπογορεύονται από το *2ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής* Σύμφωνα με το *Πρόγραμμα*, ανάμεσα σε άλλη μέτρα που «ενισχύουν την μεγέθυνση» η κυβέρνηση θα πρέπει να αναθεωρήσει και να τροποποιήσει την γενική πολεοδομική νομοθεσία και την νομοθεσία των χρήσεων γης εξασφαλίζοντας περισσότερη ευελιξία στις ιδιωτικές επενδύσεις στη γη, και την απλοποίηση και επιτάχυνση των σχεδίων χρήσεων γης». Η πολεοδομική μεταρρύθμιση αλλάζει όλο το τοπίο πολεοδομικού σχεδιασμού καταργώντας θεσμούς και εργαλεία σχεδιασμού ενώ μεταφέρει αρμοδιότητες από την κεντρική διοίκηση στην αποκεντρωμένη με βασικό στόχο τη δημιουργία ενός πιο ευέλικτου περιβάλλοντος για την υλοποίηση ιδιωτικών μεγάλων επενδύσεων. Στο σύνολο των νομοθετικών σχεδίων/Υ.Α και εγκυκλίων της περιόδου, η συζήτηση για το αστικό περιβάλλον γίνεται με οικονομικά κριτήρια βάζοντας σε δεύτερη μοίρα περιβαλλοντικές συνέπειες πριμοδοτώντας τις μεγάλες ιδιοκτησίες και επενδύσεις. Στο Γράφημα 3 φαίνεται ο αριθμός των περιβαλλοντικών πολιτικών για τον χωροταξικό, τον πολεοδομικό και τον αστικό σχεδιασμό ανά υποκατηγορία.

¹⁷ παρ.2 του άρθρου 24 του Συντάγματος.

Γράφημα 3 Οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές για τον χωροταξικό, πολεοδομικό και αστικό σχεδιασμό την περίοδο 2010-2014 ανά υποκατηγορία

B.2.1 Πολεοδομικός και χωροταξικός σχεδιασμός

N 4280/2014 Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση – Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών Ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις.

Ο νόμος υπ' αριθ. 4280/2014 «Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση – Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών – Ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις», δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 159 Α'/8-8-2014. Με το νόμο αυτό, ρυθμίζονται θέματα ιδιωτικής πολεοδόμησης και δημιουργίας «τράπεζας γης» για τη διαχείριση ζητημάτων που έχουν προκύψει με οικοδομικούς συνεταιρισμούς και τροποποιούνται διατάξεις της ισχύουσας δασικής νομοθεσίας (επιτρεπόμενες δραστηριότητες, προϋποθέσεις για επεμβάσεις, εντάξεις σε σχέδιο κ.ά.).

Ειδικότερα, ο νόμος περιλαμβάνει τα κεφάλαια:

Κεφ. Α (ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΗΣΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ – ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ), που περιλαμβάνει ρυθμίσεις για: την περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση (Μέρος Α1), την ανταλλαγή εκτάσεων οικοδομικών συνεταιρισμών (Μέρος Α2), τη βιώσιμη ανάπτυξη, ανάδειξη και αναβίωση

εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών μέσω Ειδικών Σχεδίων Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (Μέρος Α3) και ειδικές μεταβατικές και εξουσιοδοτικές διατάξεις (Μέρος Α4).

Κεφ. Β (ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ) που περιλαμβάνει διατάξεις για τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου λοιπών χωροταξικών και πολεοδομικών κανόνων (δημιουργία ψηφιακής βάσης δεδομένων και ορίων οικισμών προ του 1923 και οικισμών μέχρι 2.000 κατ. οριοθετημένων με κανονιστικές πράξεις Νομαρχών, διατάξεις για τη λειτουργία κοινωφελών χρήσεων όπως αθλητικών χώρων, κέντρων προσχολικής αγωγής κ.λπ.).

Κεφ. Γ (ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΑΣΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ) που περιλαμβάνει τροποποιήσεις των βασικών διατάξεων του Ν. 998/1979 περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας (ΦΕΚ 289 Α').

Αξίζει να αναφερθούν ορισμένες νέες έννοιες και όροι που εισάγει ο νόμος, όπως:

Η δυνατότητα καθορισμού Ειδικών Περιοχών Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ιδιωτικής Πολεοδόμησης (ΕΠΠΑΙΠ) εντός των περιοχών Αττικής, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, Πάτρας, Βόλου, Λάρισας και Ηρακλείου Κρήτης που καταλαμβάνονται από τα αντίστοιχα όρια αρμοδιότητας των προβλεπόμενων ρυθμιστικών σχεδίων, με ειδικές προϋποθέσεις ανάπτυξης.

Ο καθορισμός Ζωνών Συγκέντρωσης Δικαιωμάτων Δόμησης (ΖΣΔΔ) κατά τις διατάξεις του κεφ. Β' του Ν. 4178/2013, καθώς και ζωνών υποδοχής-ανταλλαγής εκτάσεων ή τμημάτων εκτάσεων οικοδομικών συνεταιρισμών.

Η δυνατότητα έγκρισης Ειδικών Σχεδίων Περιβαλλοντικής Αναβάθμισης και Ανάπτυξης (ΕΣΠΕΡΑΑ) για εθνικούς λόγους αναβάθμισης και αναζωογόνησης εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών και αποκατάστασης των μεριδιούχων εκτάσεων οικοδομικών συνεταιρισμών, με τα οποία καθορίζονται και ζώνες-υποδοχείς οικοδομικών συνεταιρισμών – ιδιωτικών πολεοδομήσεων πλησίον εγκαταλελειμμένων, μικρών και φθινόντων οικισμών. Σημειώνεται ότι εγκαταλελειμμένος ορίζεται ο προϋφιστάμενος του 1923 οικισμός με μηδενικό πληθυσμό απογραφής της ΕΛΣΤΑΤ το 1981 και μικρός και φθίνον ο προϋφιστάμενος

του 1923 οικισμός με μόνιμο πληθυσμό της τελευταίας απογραφής της ΕΛΣΤΑΤ (2011) < 150 κατ. που δεν εμφανίζει πληθυσμιακή αύξηση > 10% από την αντίστοιχη απογραφή μόνιμου πληθυσμού το 1981 (άρθρο 17).

Η κατάργηση του άρθρου 24 του Ν. 2508/1997 για τις Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδομησης-ΠΕΡΠΟ- με πρόβλεψη μεταβατικής διάταξης για συνέχιση της διαδικασίας με τις προϊσχύουσες διατάξεις για την πολεοδομηση ΠΕΡΠΟ, εφόσον κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου έχει χορηγηθεί για την περιοχή η προβλεπόμενη βεβαίωση του άρθρου 24 του Ν. 2508/1997 η οποία ισχύει για 3 έτη από την έκδοσή της (άρθρο 26).

Η υποχρέωση εντός ενός έτους από τη δημοσίευση του νόμου, με ευθύνη του Υπουργού ΠΕΚΑ για ολοκλήρωση της κωδικοποίησης της δασικής νομοθεσίας και για σύνταξη ολοκληρωμένου Σχεδίου Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της χώρας (άρθρο 60).

Πρέπει να σημειωθεί ότι διάφοροι επιστημονικοί και επαγγελματικοί φορείς τάχθηκαν κατά της ψήφισης του νομοσχεδίου από το Θερινό Τμήμα της Βουλής, και επί της αρχής, κατά της περιορισμένης διαβούλευσης και διεπιστημονικού συντονισμού απόψεων για μία νομοθετική ρύθμιση που μεταβάλλει σημαντικά την ισχύουσα δασική νομοθεσία και τον μέχρι σήμερα ασκούμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό στη χώρα μας¹⁸.

N 4269/2014: «Χωροταξική και Πολεοδομική Μεταρρύθμιση – Βιώσιμη Ανάπτυξη»

Το ΥΠΕΚΑ παρουσίασε το πρώτο σχέδιο για την μεταρρύθμιση του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού το Δεκέμβριο του 2012 ακολουθώντας τις επιταγές του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής¹⁹. Βασικός στόχος του νομοσχεδίου είναι η απλοποίηση των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης

¹⁸ <http://www.roikos.gr/dimosieusi-nomos-4280-2014/>

¹⁹ Ψηφίστηκε από το Α΄ Θερινό Τμήμα της Βουλής με τη διαδικασία του κατεπείγοντος στις 25 Ιουνίου 2014 [http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=3ce163cd-7d0b-4d4c-b770-adfaa04b45d4] (ημερομηνία επίσκεψης 27.06.2014)

με στόχο την υλοποίηση επενδύσεων και «τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας»²⁰. Το νέο νομοσχέδιο αντικαθιστά το υπάρχον πλαίσιο για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό με πιο ελαστικά χωροταξικά πλαίσια και συνδέει άμεσα το χωρικό και το αναπτυξιακό μοντέλο.

Το τελικό νομοσχέδιο αποτελείται από 4 κεφάλαια:

1. Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός,
2. Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων Γης,
3. Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση
4. Οικοδομικοί Συνεταιρισμοί – Εγκαταλελειμμένοι οικισμοί και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Κρίσιμα σημεία του νομοσχεδίου²¹:

Οι συντελεστές δόμησης καθορίζονται ενιαία και οριζόντια.

- Εισάγεται νέα κωδικοποίηση των κατηγοριών χρήσεων γης και καταργείται η έννοια της «αμιγούς κατοικίας» .
- Δημιουργούνται δυνατότητες καταπάτησης δημόσιων χώρων, ακτών και φυσικών τοπίων και εκχώρησης δημόσιας γης και καταργείται η έννοια των ελεύθερων χώρων και του περιαστικού πρασίνου αφού επιτρέπουν εγκαταστάσεις αστικών υποδομών, (Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων, μονάδες επεξεργασίας στερεών αποβλήτων και απορριμμάτων).
- Θεσμοθετούνται τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) που είχαν εγκριθεί στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο²² για την πώληση και εκμετάλλευση της δημόσιας περιουσίας και την υλοποίηση επενδύσεων μεγάλης κλίμακας.

Σχετικά Αποσπάσματα:

²⁰ Σύμφωνα με τον Αναπληρωτή Υπουργό Περιβάλλοντος Νίκο Ταγαρά [<http://www.econews.gr/2014/06/26/nomosxedio-horotaxia-vouli-115803/>] (ημερομηνία επίσκεψης 27.06.2014)

²¹ <http://www.econews.gr/2014/06/26/nomosxedio-horotaxia-vouli-115803/> (ημερομηνία επίσκεψης 27.06.2014)

²² Ν 3986/2011: "Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015", Κεφ. Β' "Πολεοδομική ωρίμανση και επενδυτική ταυτότητα δημοσίων ακινήτων και λοιπές ρυθμίσεις για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας",

Χωροταξική και πολεοδομική μεταρρύθμιση - Βιώσιμη ανάπτυξη (Από τα επίσημα Πρακτικά της Ε΄, 25 Ιουνίου 2014, Συνεδρίασης του Τμήματος Διακοπής των Εργασιών Διεκπ. της Βουλής.)

ΚΕΦ. Α΄: Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός

Μέρος Α1: Βασικές έννοιες και διάρθρωση συστήματος χωρικού σχεδιασμού

Άρθρο 8: Ειδικά Χωρικά Σχέδια

5. Με τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια μπορεί να τροποποιούνται προγενέστερα Τοπικά Χωρικά Σχέδια και τυχόν ισχύουσες για την περιοχή του σχεδίου γενικές και ειδικές πολεοδομικές ρυθμίσεις, ιδίως όσον αφορά τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και όρους και περιορισμούς δόμησης εφόσον η τροποποίηση καθίσταται αναγκαία εν όψει του ειδικού χαρακτήρα της επιδιωκόμενης ανάπτυξης, τεκμηριώνεται ειδικώς στην οικεία για κάθε ειδικό σχέδιο μελέτη και δεν ανατρέπει πάντως τη χωροταξική λειτουργία της ευρύτερης περιοχής, όπως αυτή προσδιορίζεται στα οικεία Εθνικά και Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια.

B.2.2 Αντιμετώπιση αυθαίρετης δόμησης

N 3843/2010: "Ταυτότητα κτιρίων, υπερβάσεις δόμησης και αλλαγές χρήσης, μητροπολιτικές αναπλάσεις και άλλες διατάξεις."

N 4014/2011: "Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος. "

N 4178/2013: "Αντιμετώπιση της Αυθαίρετης Δόμησης - Περιβαλλοντικό Ισοζύγιο και άλλες διατάξεις."

Με τις ρυθμίσεις του νόμου 3843/2010, 4014/2011, και 4178/2013 (έκτη ρύθμιση για τα αυθαίρετα, από το 1977) επιχειρείται να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της αυθαίρετης δόμησης. Σύμφωνα με τα Νομοσχέδια 3843 και 4014 το ειδικό πρόστιμο που εισπράττεται από την «τακτοποίηση» των αυθαιρεσιών θα αποδίδεται ως αντισταθμιστικό έργο σε ειδικό κωδικό του Πράσινο Ταμείο που ονομάζεται «Ταμείο Περιβαλλοντικού Ισοζυγίου» για την «εξισορρόπηση του ελλείμματος γης, την αύξηση των κοινόχρηστων χώρων και την κατεδάφιση αυθαιρέτων που δεν περιλαμβάνονται στα νομοσχέδια αυτά»²³. Στο τελευταίο

²³ <http://www.ypeka.gr/?tabid=502> (ημερομηνία πρόσβασης 29.06.2014)

όμως νομοσχέδιο 4178/2013 προβλέπεται ότι μόνο ένα ποσοστό του ενιαίου ειδικού προστίμου θα αποδίδεται υπέρ του Πράσινου Ταμείου και όχι το σύνολο όπως στους προηγούμενους νόμους. Παράλληλα με τον 4178/2013 «τακτοποιείται» ένα μεγαλύτερο εύρος αυθαιρεσιών εντός και εκτός σχεδίου, από κοτέτσια και αυθαιρεσίες σε διατηρητέα κτήρια, μέχρι αυθαίρετες κατασκευές σε κοινόχρηστους χώρους, και αυθαίρετα στα λιμάνια²⁴.

Το πρόβλημα της αυθαίρετης δόμησης με όλες τις παθογένειες που έχει δημιουργήσει στην ελληνική επικράτεια, έχει απασχολήσει πολλές φορές την επικαιρότητα αλλά και τις κυβερνήσεις αν λάβει κανείς υπόψη του το πλήθος των νομοθετημάτων τις τελευταίες δεκαετίες. Η πολιτική όμως που ακολουθείται γίνεται με καθαρά οικονομικά κριτήρια ευνοώντας τη διατήρηση και αναπαραγωγή του φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης καθώς και των μηχανισμών που την παράγουν ενώ συστηματικά λειτουργεί προς όφελος συγκεκριμένων κοινωνικών στρωμάτων και ομάδων²⁵.

Σχετικά Αποσπάσματα:

N 3843/2010

Άρθρο 7 :Περιβαλλοντικό ισοζύγιο - Αντισταθμιστικά μέτρα αποκατάστασης του περιβάλλοντος

1. Το ειδικό πρόστιμο αποδίδεται υπέρ του ΕΤΕΡΠΣ, κατατίθεται σε ειδικό κωδικό που ονομάζεται «Ταμείο Περιβαλλοντικού Ισοζυγίου» και διατίθεται αποκλειστικά για την εξισορρόπηση του ελλείμματος γης και την αύξηση των κοινοχρήστων χώρων, καθώς και για προγράμματα και δράσεις περιβαλλοντικής και πολεοδομικής αποκατάστασης, εντός του πρωτοβάθμιου Ο.Τ.Α. στη διοικητική περιφέρεια του οποίου βρίσκονται οι χώροι που δηλώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ή και, κατ' εξαίρεση, σε οργανικά συνδεδεμένες περιοχές όμορου Ο.Τ.Α. που χρήζουν αποκατάστασης.

²⁴ «Τι προβλέπει το νομοσχέδιο για τα αυθαίρετα - Όλος ο νόμος», Το Βήμα, <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=508114> (ημερομηνία πρόσβασης 27.06.2014)

²⁵ Μαντουβάλου, Μ., Μαυρίδου, Μ., ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΔΟΜΗΣΗ: ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ ΣΕ ΑΔΙΕΞΟΔΟ;, Δελτίο του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, τ.7 Απρ.-Ιούν. 1993.

N 4178/2013

Άρθρο 39: Απόδοση ειδικού προστίμου

1. Το ενιαίο ειδικό πρόστιμο, που εισπράττεται κατά τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α', αποδίδεται υπέρ του Πράσινου Ταμείου, κατατίθεται σε ειδικό κωδικό αριθμό υπό τον τίτλο «Περιβαλλοντικό Ισοζύγιο» και ποσοστού αυτού κατά τις κείμενες διατάξεις διατίθεται για την αντιστάθμιση των δυσμενών συνεπειών, αναλόγως των ποσών που καταβάλλονται σύμφωνα με τις υπαγωγές κατά τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α'.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζεται το ποσοστό, κατά οριζόμενη κλίμακα, των χρημάτων που διατίθεται σε δράσεις περιβαλλοντικού ισοζυγίου αναλόγως του ποσού των εισπραχθέντων προστίμων.

N 4258/2014 «Διαδικασία Οριοθέτησης και ρυθμίσεις θεμάτων για τα υδατορέματα – ρυθμίσεις Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις»

Με τον νόμο αυτό ορίζεται η διαδικασία οριοθέτησης ρεμάτων και γίνονται τροποποιήσεις στο πολεοδομικό πλαίσιο (ΝΟΚ) σχετικά με το περιβάλλον.

Συγκεκριμένα οι αλλαγές σε σχέση με το περιβάλλον αφορούν ακίνητα του δημοσίου που είναι χαρακτηρισμένα ως δασικές εκτάσεις αλλά έχουν απολέσει τον δασικό τους χαρακτήρα πριν τις 11.6.1975 λόγω επεμβάσεων που έλαβαν χώρα με βάση σχετική διοικητική πράξη.

Σχετικά αποσπάσματα:

Άρθρο 23 Ακίνητα του Δημοσίου – Δημιουργία Περιφερειακών Πάρκων περιβαλλοντικής προστασίας και αξιοποίησης

2. Για τα ανωτέρω ακίνητα που τυχόν έχουν χαρακτηριστεί δασικές ή αναδασωτέες εκτάσεις επιτρέπεται η αξιοποίησή τους για τη δημιουργία Περιφερειακού Πάρκου του ν. 3937/2011 και έργων κοινωφελούς χρήσης κατά τις κείμενες διατάξεις και μόνον υπό την επιφύλαξη των κατωτέρω παραγράφων.

3.α) Με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ή και του συναρμόδιου Υπουργού δύνανται να καθορίζονται στα ως άνω ακίνητα, με βάση εκπονηθείσα Ειδική Έκθεση, κατά την παρ.1β του άρθρου 6 του ν. 3937/2011, με την οποία τεκμηριώνεται η οικολογική σημασία της περιοχής, οι όροι δόμησης, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Σε κάθε περίπτωση η επιτρεπόμενη δόμηση και μόνο επί των ακινήτων ή των τμημάτων αυτών, τα οποία εντάχθηκαν κατά τα ανωτέρω σε σχέδιο πόλης δεν υπερβαίνει το συντελεστή δόμησης που καθορίστηκε με την ένταξη στο σχέδιο πόλης και σε κάθε περίπτωση τον ισχύοντα μέσο συντελεστή δόμησης της περιοχής.

β) Για τα ως άνω ακίνητα ή τμήματα αυτών τα οποία προ του έτους 1975 εντάχθηκαν στο σχέδιο πόλης δεν ισχύουν τα όρια και οι ειδικές ρυθμίσεις που τυχόν προβλέπονται από τις ειδικές διατάξεις προστασίας των προεδρικών διαταγμάτων που έχουν εκδοθεί μεταγενέστερα.

γ) Προ της συνδέσεως των ακινήτων αυτών με τα δίκτυα κοινής ωφέλειας απαιτείται η ολοκλήρωση των προτεινόμενων έργων προστασίας, διαχείρισης και ανάδειξης φυσικού περιβάλλοντος του Περιφερειακού Πάρκου, σύμφωνα με την, κατά την παρ. 1β του άρθρου 6 του ν. 3937/2011, ειδική έκθεση τεκμηρίωσης οικολογικής σημασίας.

B.2.3 Οικοδομικοί – περιβαλλοντικοί κανονισμοί και αδειοδοτήσεις

N 4067/2012: "Νέος Οικοδομικός Κανονισμός"

Ενδιαφέρον στο Νέο Οικοδομικό Κανονισμό (ΝΟΚ) έχει το άρθρο 10 «Κίνητρα για την περιβαλλοντική αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας ζωής σε πυκνοδομημένες και αστικές περιοχές» που «επιβραβεύει», με αύξηση (25%-35%) των συντελεστών δόμησης, την εκμετάλλευση μεγάλων οικοπέδων εντός των αστικών κέντρων σε αντάλλαγμα της μείωσης του επιτρεπόμενου ποσοστού κάλυψης και απόδοσης του ακαλύπτου σε κοινή χρήση²⁶. Σύμφωνα με το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων αυτού του είδους τα κίνητρα δημιουργούν «ανισότητες ανάμεσα

²⁶ Το συγκεκριμένο μέτρο μπορεί να συγκριθεί με την ρύθμιση σχετικά με τους Privately Owned Public Spaces (POPS) που ισχύει στην Νέα Υόρκη από το 1961.

στους πολίτες αυξάνοντας το χάσμα ανάμεσα σε οικονομικά ισχυρούς και ασθενέστερους, καθώς πριμοδοτούν με αύξηση του ΣΔ μόνο τις μεγάλες ιδιοκτησίες και όχι τις μικρότερες»²⁷. Χαρακτηριστικό επίσης του νέου κανονισμού αποτελούν οι αυξημένες εξουσίες στον εκάστοτε υπουργό, καθώς προβλέπονται εξαιρέσεις και εφαρμοστικές πράξεις με απόφαση υπουργού σε τουλάχιστον 24 σημεία που μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα αφενός την αδυναμία πραγματικής εφαρμογής του νόμου και, αφετέρου, την υπονόμηση της έννοιας του κανονισμού²⁸.

Σχετικό Απόσπασμα:

N 4067/2012: "Νέος Οικοδομικός Κανονισμός"

Άρθρο 10: Κίνητρα για την περιβαλλοντική αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας ζωής σε πυκνοδομημένες και αστικές περιοχές

1. Σε περίπτωση οικοπέδων (αυτοτελών ή εκ συνενώσεως), που βρίσκονται εντός σχεδίου πόλεως[...]σε περιοχές με αποκλειστική χρήση κατοικίας και όταν το εμβαδόν τους είναι μεγαλύτερο της κατά κανόνα αρτιότητας της περιοχής, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής, παρέχονται τα ακόλουθα κατά περίπτωση πολεοδομικά κίνητρα, [...]

ζ. Σε περίπτωση οικοπέδων τουλάχιστον 4.000 τ.μ. με απόδοση σε κοινή δημόσια χρήση του 100% του ακαλύπτου παρέχεται το εξής κίνητρο: αύξηση της επιτρεπόμενης δόμησης του προκύπτοντος οικοπέδου κατά 35% με προσθήκη καθ' ύψος μέχρι 30% επιπλέον του επιτρεπόμενου της περιοχής με τις προϋποθέσεις ποσοστιαίας μείωσης του επιτρεπόμενου ποσοστού κάλυψης του οικοπέδου κατά ΑΧ35% και αριθμού των κτιρίων που δημιουργούνται μικρότερου του Β/2 και ίσο με τη μικρότερη προκύπτουσα ακέραιη μονάδα με ελάχιστο το ένα.

Άρθρο 15: Ύψος κτιρίου – αφετηρία μέτρησης υψών – πλάτος δρόμου

2. Επιτρέπονται παρεκκλίσεις ως προς το ύψος και το συντελεστή όγκου με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ύστερα από γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής [...].

²⁷ Θέσεις ΣΑΔΑΣ – Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων για το σχέδιο νόμου "Νέος Οικοδομικός Κανονισμός". <http://www.sadas-pea.gr/20mar/> (Ημερομηνία επίσκεψης 25.06.2014)

²⁸ Ο.π.

B.3 Κτιριακό Περιβάλλον

Στο παρακάτω γράφημα (Γράφημα 4) φαίνονται οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές που σχετίζονται με το κτιριακό περιβάλλον και θεσμοθετήθηκαν την περίοδο 2010-2014.

Γράφημα 4 Οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές για το κτιριακό περιβάλλον την περίοδο 2010-2014 ανά έτος

B.3.1 Ενεργειακή απόδοση κτιρίων

Ο «Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων», η καθιέρωση των Ενεργειακών Επιθεωρητών, προγράμματα «Εξοικονόμηση Κατ' οίκων», «Πράσινες γειτονιές», «Χτίζοντας για το μέλλον» αποτελούν την πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση περιβαλλοντικής στρατηγικής σε εθνικό επίπεδο τα τελευταία χρόνια σε αντίθεση με τις αντίστοιχες πολιτικές σε χωροταξικό επίπεδο στις οποίες παρατηρούνται συνεχείς ανακολουθίες μεταξύ πρόθεσης και τελικής υλοποίησης.

2011: "Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων" (KENAK)

Με τον "Κανονισμό Ενεργειακή Απόδοσης Κτιρίων" (KENAK) θεσμοθετείται ένας ολοκληρωμένος ενεργειακός σχεδιασμός στον κτιριακό τομέα με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, την εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος, με συγκεκριμένες δράσεις:

1. Εκπόνηση Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων

2. Θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης κτιρίων
3. Ενεργειακή Κατάταξη Κτιρίων (Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης)
4. Ενεργειακές Επιθεωρήσεις κτιρίων, λεβήτων και εγκαταστάσεων θέρμανσης και κλιματισμού

Σχετικό Απόσπασμα:

ΚΕΦ. Α΄ : Γενικά

Άρθρο 1: Σκοπός

2. Ειδικότερα, σκοπό της παρούσας αποτελεί η μείωση της κατανάλωσης συμβατικής ενέργειας για θέρμανση, ψύξη, κλιματισμό (ΘΨΚ), φωτισμό και παραγωγή ζεστού νερού χρήσης (ΖΝΧ) με την ταυτόχρονη διασφάλιση συνθηκών άνεσης στους εσωτερικούς χώρους των κτιρίων. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται μέσω του ενεργειακά αποδοτικού σχεδιασμού του κελύφους, της χρήσης ενεργειακά αποδοτικών δομικών υλικών και ηλεκτρομηχανολογικών (Η/Μ) εγκαταστάσεων, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και συμπαραγωγής ηλεκτρισμού] και θερμότητας (ΣΗΘ).

2011: "Προκήρυξη του προγράμματος "Εξοικονόμηση κατ οίκον"

Το συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα παρέχει κίνητρα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ιδιοκτήτες κτηρίων που βρίσκονται σε περιοχές με τιμή ζώνης μικρότερη ή ίση των 2.100 €/ τ.μ., χρησιμοποιούνται ως κατοικία, και οι ιδιοκτήτες των οποίων πληρούν συγκεκριμένα εισοδηματικά κριτήρια και είναι χαμηλής ενεργειακής κατηγορίας.²⁹

2010-σήμερα: "Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων κοινωνικής κατοικίας- Πρόγραμμα «Πράσινες Γειτονιές»"

Στόχος του προγράμματος «οι περιοχές που κατοικούνται από ανθρώπους με χαμηλό εισόδημα να μετασχηματιστούν σε περιοχές-υποδείγματα ενεργειακής κατανάλωσης. Στα κτίρια θα μπουν μονώσεις, διπλά τζάμια, νέες τεχνολογίες θέρμανσης και φωτισμού, θα εγκατασταθούν φωτοβολταϊκά και προηγμένα συστήματα διαχείρισης. Το πρόγραμμα είναι κατά 100% χρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ και προβλέπει την ανάπτυξη και υλοποίηση τριών πράσινων οικιστικών ενοτήτων». ³⁰ Η πρώτη «Πράσινη Πιλοτική Αστική Γειτονιά», βρίσκεται σε

²⁹ <http://exoikonomisi.vpeka.gr/> (ημερομηνία επίσκεψης 10.06.2014)

³⁰ <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=281733> (ημερομηνία επίσκεψης 5.06.2014)

συγκρότημα εργατικών κατοικιών στο Δήμο Αγίας Βαρβάρας και υλοποιείται με τη χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΕΠΠΕΡΑΑ) και τη χορηγία βιομηχανιών και συνδέσμων.

2012: "Χτίζοντας το Μέλλον"

Το "Χτίζοντας το Μέλλον" προβλέπει 3,100,000 ενεργειακές παρεμβάσεις στον κτηριακό τομέα, δημόσιο και ιδιωτικό, εξασφαλίζοντας προϊόντα υψηλών προδιαγραφών και σημαντικές εκπτώσεις στους πολίτες που θα προχωρήσουν στην ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων τους.³¹

2012: " Έγκριση Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης των Φακέλων - Προτάσεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» ."

Το Πρόγραμμα καλούσε τους Δήμους να αναβαθμίσουν ενεργειακά τα δημοτικά κτίρια, τους κοινόχρηστους χώρους, τις αστικές μεταφορές και τις τεχνικές υποδομές τους και παράλληλα να προβούν σε δράσεις διάδοσης, δικτύωσης, ενημέρωσης και καλύτερης ενεργειακής συμπεριφοράς τόσο από τους εργαζόμενους όσο και από τους πολίτες. Από τις 191 προτάσεις πρώην Καποδιστριακών Δήμων που κατατέθηκαν, αξιολογήθηκαν θετικά 106 προτάσεις συνολικά προϋπολογισμού 83,4 εκ.€.³²

Απόφαση ΥΠΕΚΑ με αριθμό 14/02/19398/2927 «Αντικατάσταση συστημάτων θέρμανσης πετρελαίου με συστήματα φυσικού αερίου σε κατοικίες»

Στην ίδια κατεύθυνση με τα προηγούμενα κινείται και αυτή η υπουργική απόφαση που στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013 χρηματοδοτεί την αντικατάσταση θέρμανσης πετρελαίου με θέρμανση φυσικού αερίου σε κατοικίες.

³¹ <http://www.ktizontastomellon.gr/index.php/>(ημερομηνία επίσκεψης 10.06.2014)

³² <http://www.redeplan.gr/article.php?id=294> (ημερομηνία επίσκεψης 20.06.2014)

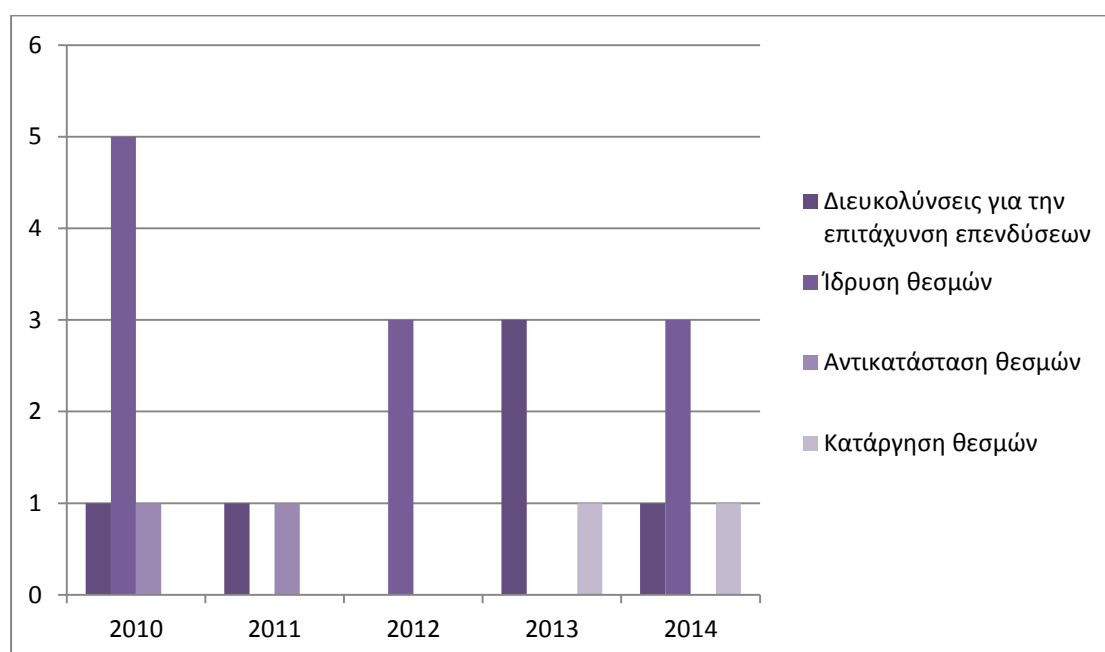
B.4 Με έμμεση χωρική αναφορά

Ο Νόμος 3843/2010 για την «Επιτάχυνση και Διαφάνεια Στρατηγικών Επενδύσεων» γνωστός και ως νόμος fast track είναι ο κεντρικός νόμος που στοχεύει στην βελτίωση του επενδυτικού κλίματος και την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων. Σ' αυτή τη κατεύθυνση και με στόχο την μείωση της γραφειοκρατίας ο νομός επιτρέπει, ανάμεσα στ' άλλα, την τροποποίηση όρων δόμησης στις εντός σχεδίου περιοχές καθώς και άλλων δεσμεύσεων που προκύπτουν από τα θεσμοθετημένα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια και τις Πολεοδομικές Μελέτες. Στις εκτός σχεδίου περιοχές επιτρέπει την μετακίνηση της γραμμής του αιγιαλού για την παραχώρηση της χρήσης της παραλίας στους επενδυτές και την κατασκευή κτιρίων στη ζώνη του αιγιαλού, με τον όρο ότι η ιδιοκτησία τους θα παραχωρηθεί στο ελληνικό δημόσιο από το οποίο ο επενδυτής θα τα νοικιάζει. Στη πράξη, η κεντρική πολιτική υιοθετεί με τρόπο σαφή την προσέγγιση που θεωρεί την προστασία του περιβάλλοντος εμπόδιο στην ανάπτυξη, όπως αυτή είχε διατυπωθεί στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και κυριάρχησε στη συζήτηση της πρώτης διάσκεψης του ΟΗΕ για το περιβάλλον. Η άρση των περιβαλλοντικών ελέγχων και περιορισμών συνδέεται με την δημιουργία ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος και την ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη. Η περιβαλλοντική προστασία γίνεται πολυτέλεια στο όνομα της οικονομικής μεγέθυνσης.

Ο Ν3843/2010 για την «Επιτάχυνση και Διαφάνεια Στρατηγικών Επενδύσεων» καθώς και το σύνολο σχεδόν του «Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής» (Ν 3986/2011) βάζουν φρένο σε όποια περιβαλλοντική πολιτική είχε σχεδιαστεί τις τελευταίες δεκαετίες σε εθνικό επίπεδο. Με έναν βασικό στόχο την αποπληρωμή του εθνικού χρέους γίνονται δεκτές παρακλήσεις και εξαιρέσεις από τα ισχύοντα περιβαλλοντικά, πολεοδομικά και ρυθμιστικά σχέδια προς όφελος είτε «σημαντικών» επενδύσεων κατά τον Ν 3843/2010, είτε την εκμετάλλευση της δημόσιας περιουσίας μέσω πωλήσεων και παραχωρήσεων κάθε είδους ακινήτου, οικοπέδου, αγροτεμαχίου, αιγιαλού κ.λπ. σύμφωνα με τα μέτρα του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου.

Παράλληλα, την περίοδο 2010-2014 υπήρξαν μεγάλες αλλαγές σε επίπεδο θεσμών. Η ίδρυση του Πράσινου Ταμείου το 2010 και η επακόλουθη υπονόμηση του, η αντικατάσταση των πολεοδομικών γραφείων και η μεταφορά αρμοδιοτήτων σε ιδιώτες ελεγκτές δόμησης και τέλος η κατάργηση του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας και Θεσσαλονίκης στα πλαίσια του εξορθολογισμού της δημόσιας διοίκησης καταλήγουν στην πλήρη αποδόμηση οποιασδήποτε πολεοδομικής και περιβαλλοντικής εθνικής στρατηγικής.

Στο παρακάτω γράφημα (Γράφημα 5) φαίνεται ο αριθμός των εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών με έμμεση χωρική αναφορά. Με τον όρο αυτό, αναφερόμαστε σε όλες τις πολιτικές και τα μέτρα που ενώ δεν έχουν σαφώς ορισμένη χωρική αναφορά (όπως για παράδειγμα το χωροταξικό και το πολεοδομικό πλαίσιο) έχουν άμεσες και σαφείς επιπτώσεις τόσο στο χώρο της πόλης, όσο και στο περιβάλλον.

Γράφημα 5 Οι εθνικές περιβαλλοντικές πολιτικές με έμμεση χωρική αναφορά την περίοδο 2010-2014 ανά υποκατηγορία

B.4.1 Διευκολύνσεις για την επιτάχυνση των επενδύσεων

N 3894 / 2010: "Επιτάχυνση και Διαφάνεια Στρατηγικών Επενδύσεων"

Τρία στοιχεία του νομοσχεδίου 3894/2010 που επηρεάζουν την περιβαλλοντική νομοθεσία:

1. Πρόβλεψη δυνατότητας εξαιρέσεων και παρεκκλίσεων από την περιβαλλοντική και πολεοδομική νομοθεσία μεγάλων επενδύσεων που θα καθορίζονται με πολιτικές αποφάσεις και δε θα ελέγχονται δικαστικά.³³ Το νομοσχέδιο επιτρέπει σε επιτροπή πέντε υπουργών να εγκρίνουν, με πολιτικές αποφάσεις ανά περίπτωση, ευρύτατες παρεκκλίσεις από την περιβαλλοντική και πολεοδομική νομοθεσία, για μεμονωμένα μεγάλα επενδυτικά σχέδια.
2. «Αυτόματη έγκριση» των αιτήσεων για οποιαδήποτε αδειοδότηση από δημόσια αρχή, αν περάσει άπρακτη η δίμηνη προθεσμία.³⁴
3. Στοιχεία του σχεδιασμού μπορούν να τηρούνται μυστικά με απλή επίκληση του επιχειρηματικού απορρήτου για τα Ειδικά Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιοχών Υποδοχής³⁵.

Πρακτικά θεσπίζεται η προσαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στο σχεδιασμό κάθε επένδυσης αντί να προσαρμόζονται οι επιθυμίες του επενδυτή στις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Σχετικά Αποσπάσματα:

N 3894 / 2010

ΚΕΦ. Β΄

Ειδικές Ρυθμίσεις

Άρθρο 6

1. Για την πραγματοποίηση των στρατηγικών επενδύσεων απαιτείται η προηγούμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων, που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης. Για το σκοπό αυτόν, υποβάλλεται σχετική αίτηση, που

³³ N 3894 / 2010, Άρθρα 6-8

³⁴ N 3894 / 2010, Άρθρα 22

³⁵ N 3894 / 2010, Άρθρα 24

συνοδεύεται από τα κατά το νόμο απαιτούμενα δικαιολογητικά, στην αρμόδια για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 1650/1986 (Α' 160).

Άρθρο 7

Πολοδομικές ρυθμίσεις

1. Για την πραγματοποίηση Στρατηγικών Επενδύσεων σε χώρους εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων επιτρέπονται συγκεκριμένες και ειδικές παρεκκλίσεις από τους ισχύοντες όρους και περιορισμούς δόμησης της περιοχής, καθώς και από τις διατάξεις του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ν. 1577/1985, ΦΕΚ 210 Α'), για λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος όπως αυτοί προσδιορίζονται και εξειδικεύονται στο άρθρο 3 παρ. 2 και μέχρι αναθεώρησης του ισχύοντος Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου.

ΚΕΦ. ΣΤ'

Αδειοδοτική Διαδικασία

Άρθρο 22

1. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά σε ειδική διάταξη, όπου σύμφωνα με τον παρόντα νόμο απαιτείται η σύμπραξη διοικητικών αρχών, η σχετική διοικητική διαδικασία ολοκληρώνεται και οι αναγκαίες γνώμες και άδειες για την εκτέλεση των έργων, ιδίως σε σχέση με χωροταξικές και περιβαλλοντικές άδειες, συνοδά και βοηθητικά έργα και έργα σύνδεσης, εκδίδονται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία σαράντα πέντε (45) ημερολογιακών ημερών.

6. Σε περίπτωση παρέλευσης της προθεσμίας της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, η αρμοδιότητα έκδοσης της σχετικής άδειας μεταφέρεται κατ' αποκλειστικότητα και κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων, ειδικών και γενικών, στον Υπουργό Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων ή τον νόμιμο αναπληρωτή του, ο οποίος, με αιτιολογημένη απόφασή του, μετά από εισήγηση της Γενικής Γραμματείας Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων, βεβαιώνει την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας και την υποβολή της δηλώσεως της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, και είτε αιτιολογημένα εκδίδει τη σχετική άδεια λαμβάνοντας υπόψη την αίτηση, τα στοιχεία του φακέλου και τις κείμενες διατάξεις είτε αιτιολογημένα απορρίπτει αυτήν, εντός διαστήματος ενός (1) μηνός.

ΚΕΦ. Η'

Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης

Άρθρο 24

1. Για την πραγματοποίηση Στρατηγικών Επενδύσεων επί ιδιωτικών ακινήτων, δύναται, μετά από απόφαση της Δ.Ε.Σ.Ε., να καταρτίζονται, από τη Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων, Ειδικά Σχέδια Χωρικής.

N 3986/2011: "Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015"

Κεφάλαιο Α' «Ταμείο αξιοποίησης ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου» του εφαρμοστικού νόμου του Μεσοπρόθεσμου.

Ένα από τα μέτρα του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής αποτελεί η ίδρυση του Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ). Σκοπός του Ταμείου είναι η αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας «σύμφωνα με τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς» με αποκλειστικό στόχο την αποπληρωμή του εθνικού χρέους. Η αξιοποίηση αφορά: την πώληση, εκμίσθωση, μεταβίβαση εμπραγμάτων δικαιωμάτων και παραχώρηση χρήσης για ακίνητα εντός και εκτός σχεδίου. Ενώ απαγορεύει την αξιοποίηση δημοσίων ακινήτων μόνον εάν εμπίπτουν στο σύνολό τους σε οικοτόπους προτεραιότητας, σε περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης, σε πυρήνες εθνικών δρυμών και σε διατηρητέα μνημεία της φύσης, και επιτρέπεται σε αιγιαλό, αρχαιολογικούς χώρους, ιστορικούς τόπους, φυσικά πάρκα.

Σχετικά Αποσπάσματα:

N 3986/2011

ΚΕΦ. Α'

Άρθρο 1: Σύσταση –Σκοπός- Επωνυμία – Έδρα – Διάρκεια

5. Το Ταμείο έχει αποκλειστικό σκοπό την αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου, καθώς και περιουσιακών στοιχείων των δημοσίων επιχειρήσεων των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, άμεσα ή έμμεσα, στο Δημόσιο ή σε Ν.Π.Δ.Δ., όπως ορίζεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 5, σύμφωνα με τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς και με εγγυήσεις πλήρους διαφάνειας, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι των εσόδων. Τα

περιουσιακά στοιχεία μεταβιβάζονται στο Ταμείο, σύμφωνα με τις επόμενες διατάξεις.

2. Το προϊόν αξιοποίησης χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την αποπληρωμή του δημοσίου χρέους της χώρας, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 17 του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 5

Αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων

1. Η αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου διενεργείται με κάθε πρόσφορο τρόπο και κατά προτίμηση, με:

α) Πώληση.

β) Σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων δικαιωμάτων οριζόντιας και κάθετης ιδιοκτησίας.

γ) Μεταβίβαση εμπραγμάτων δικαιωμάτων οποιασδήποτε φύσης επί αυτών.

δ) Εκμίσθωση.

ε) Παραχώρηση της χρήσης ή της εκμετάλλευσής τους.

στ) Ανάθεση της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων.

ζ) Εισφορά τους σε ανώνυμες εταιρείες και στη συνέχεια πώληση των μετοχών που προκύπτουν.

η) Τιτλοποίηση απαιτήσεων, ανεξάρτητα από τον επιχειρηματικό ή μη χαρακτήρα τους, σύμφωνα με τα άρθρα 10, 11 και 14 του ν. 3156/2003.

Κεφάλαιο Β' "Πολεοδομική ωρίμανση και επενδυτική ταυτότητα δημοσίων ακινήτων και λοιπές ρυθμίσεις για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας"

Σύμφωνα με το άρθρο 12 «για τον καθορισμό του χωρικού προορισμού των δημοσίων ακινήτων» εγκρίνονται Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) από το υπουργείο Οικονομικών, που καταργούν ισχύοντα ρυθμιστικά, γενικά πολεοδομικά σχέδια και άλλα σχέδια χρήσεων γης «για την αποτελεσματική αξιοποίηση των δημοσίων ακινήτων» εφόσον τα ισχύοντα θεωρούνται ανεπίκαιρα. Ενώ σύμφωνα με το άρθρο «ανεπίκαιρα νοούνται ιδίως τα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια που δεν έχουν υπαχθεί σε διαδικασία αξιολόγησης ή και τροποποίησης ή αναθεώρησης μετά την πάροδο πέντε και πλέον

ετών από την έγκριση ή την τελευταία αναθεώρηση ή τροποποίησή τους», ανατρέποντας ουσιαστικά νόμους όπως το νόμο για την προστασία της βιοποικιλότητας³⁶. Το Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων είναι ένα θεσμοθετημένο νέο εργαλείο χωρικού σχεδιασμού ειδικά διαμορφωμένο τόσο για την εκποίηση της δημόσιας περιουσίας όσο και για την επιτάχυνση των στρατηγικών επενδύσεων.³⁷

Σχετικά Αποσπάσματα:

N 3986/2011

ΚΕΦ. Β΄

Άρθρο 12: Χωρικός προορισμός – Επενδυτική ταυτότητα δημοσίων ακινήτων

1. Για τον καθορισμό του χωρικού προορισμού των δημοσίων ακινήτων που προβλέπονται στο άρθρο 10 του παρόντος Κεφαλαίου, καταρτίζονται και εγκρίνονται Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

2. α) Μελέτη στην οποία παρουσιάζεται και αξιολογείται το υφιστάμενο ρυθμιστικό καθεστώς του προς αξιοποίηση ακινήτου (χωροταξικό, πολεοδομικό, αναπτυξιακό κ.λπ.) ιδίως από απόψεως επικαιρότητας, συνέργειας, συμπληρωματικότητας και βιωσιμότητας των σχετικών ρυθμίσεων και τεκμηριώνεται, με βάση κριτήρια χωροταξικά, περιβαλλοντικά, χρηματοοικονομικά και εμπορικά, ο βέλτιστος χωρικός προορισμός του (χρήσεις γης, όροι δόμησης κ.λπ.), ο οποίος συνιστά και τη βασική επενδυτική του ταυτότητα για κάθε μεταγενέστερη πράξη αξιοποίησης.

[...]

3. Η έγκριση των ΕΣΧΑΔΑ γίνεται με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ύστερα από εισήγηση του Κεντρικού Συμβουλίου Διοίκησης για την

³⁶ N 3937 / 2011: "Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις"

³⁷ «Απορρύθμιση πολεοδομικών κανόνων για εκποίηση δημόσιας περιουσίας», Η Αυγή <http://www.avgi.gr/article/2548398/aporruthmisi-poleodomikon-kanonon-gia-ekpoiisi-dimosias-periousias> <http://www.avgi.gr/article/2292041/eipame-na-ta-dialusete-alla-oxi-toso> (ημερομηνία επίσκεψης 20.06.2014)

Αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας που προβλέπεται στο άρθρο 16 του παρόντος.

4. Με τα προεδρικά διατάγματα της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να τροποποιούνται εγκεκριμένα Ρυθμιστικά Σχέδια, ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, ΖΟΕ και άλλα σχέδια χρήσεων γης, εφόσον η τροποποίηση καθίσταται αναγκαία για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και την αποτελεσματική αξιοποίηση των δημοσίων ακινήτων, ιδίως στις περιπτώσεις που οι υφιστάμενες ρυθμίσεις και κατευθύνσεις είναι ασαφείς ή απορρέουν από ανεπίκαιρα χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια.

Άρθρο 14: Παραχώρηση χρήσης αιγιαλού και παραλίας

1. Για την αξιοποίηση των δημοσίων ακινήτων επιτρέπεται η απευθείας παραχώρηση στον κύριο της επένδυσης ή στον έλκοντα εξ αυτού δικαιώματα, της χρήσης αιγιαλού και παραλίας και του δικαιώματος εκτέλεσης, χρήσης και εκμετάλλευσης λιμενικών έργων ή επέκτασης, ήδη υφιστάμενων στην περιοχή, λιμενικών εγκαταστάσεων. Η παραχώρηση γίνεται για χρονικό διάστημα μέχρι πενήντα (50) χρόνια με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και με καταβολή ανταλλάγματος που προσδιορίζεται στην οικεία σύμβαση παραχώρησης.

N 4254/2014 Μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο πλαίσιο εφαρμογής του ν. 4046/2012 και άλλες διατάξεις

Η αρμοδιότητα της γνωμοδότησης για την χωροθέτηση τουριστικού λιμένα μεταφέρεται από την δημοτική στην περιφερειακή διοίκηση. Ταυτόχρονα η έκδοση περιβαλλοντικής μελέτης για τέτοια έργα δεν θεωρείται απαραίτητη, ενώ σε περίπτωση που κριθεί πως χρειάζεται, αρμόδιο για την έκδοσή της είναι το Υπουργείο ανεξάρτητα από την κατηγορία κατάταξης του έργου.

Σχετικό απόσπασμα:

Άρθρο 5Α

20. Στο τέλος της περίπτωσης β' της παραγράφου 9 του άρθρου 12 του ν. 3986/2011 προστίθενται εδάφια ως εξής: «Αντί του οικείου Δήμου κατά το άρθρο 31 παρ. 3 του ν. 2160/1993 και το άρθρο 34 παρ. 7 του ν. 2160/1993 γνωμοδοτεί το οικείο Περιφερειακό Συμβούλιο. Σε περίπτωση που για λόγους σφαιρικής εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων απαιτείται για τη χωροθέτηση τουριστικού λιμένα να προηγηθεί η τήρηση της διαδικασίας και η έγκριση είτε Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του σχεδίου ή προγράμματος είτε Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου για ευρύτερη περιοχή των προς

παραχώρηση λιμενικών εγκαταστάσεων, αρμόδια αρχή για την έκδοσή τους είναι η αρμόδια υπηρεσία περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΕΥΠΕ), ανεξαρτήτως της κατάταξης του έργου στην υποκατηγορία Α1 ή Α2 της υπ' αριθ. 1958/13.1.2012 υπουργικής απόφασης (Β' 21). Το ΤΑΙΠΕΔ δύναται να κινεί τη διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης και για τις ευρύτερες λιμενικές εγκαταστάσεις. Τα δύο προηγούμενα εδάφια εφαρμόζονται και σε εκκρεμείς διαδικασίες χωροθέτησης και περιβαλλοντικής αδειοδότησης τουριστικών λιμένων.»

B.4.2 Θεσμοί

B.4.2.1 Ίδρυση Νέων Θεσμών

N 3889/2010: Ίδρυση "Πράσινου Ταμείου"

ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ

N 4503/2012: «Καταγραφή, συστηματοποίηση και ταξινόμηση των Πράσινων Πόρων, προγραμματικός και λογιστικός διαχωρισμός τους, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 εδάφ. β' του Ν. 3889/2010 "Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 182 Α')»

Το Πράσινο Ταμείο είναι ένας θεσμός που θεσμοθετήθηκε με το άρθρο 19 του Νομοθετικού Διατάγματος 1262/1972 (ΦΕΚ 194 Α΄) «Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων» (ΕΤΕΡΠΣ), και μετονομάστηκε σε «Πράσινο Ταμείο» με το νόμο 3889/2010 «Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις». Σύμφωνα με το καταστατικό του «Σκοπός του Πράσινου Ταμείου είναι η ενίσχυση της ανάπτυξης μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος με την διαχειριστική, οικονομική, τεχνική και χρηματοπιστωτική υποστήριξη προγραμμάτων, μέτρων, παρεμβάσεων και ενεργειών που αποβλέπουν στην ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος»³⁸.

Στο Πράσινο Ταμείο εισρέουν πόροι που ομαδοποιούνται σύμφωνα με τον σκοπό που καλούνται να εξυπηρετήσουν (προστασία του θαλάσσιου και δασικού περιβάλλοντος, διαχείριση απορριμμάτων, αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, αύξηση κοινόχρηστων χώρων και εξισορρόπησης ελλείμματος γης σε περιοχές με αυθαίρετη δόμηση, δημιουργία χώρων στάθμευσης, προστασία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς)³⁹. Ενώ χρηματοδοτεί προγράμματα που του Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ή άλλων Υπουργείων, αποκεντρωμένες γενικές διοικήσεις, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στο Πράσινο Ταμείο πάνε τα έσοδα από την «τακτοποίηση» των αυθαιρέτων (διατάξεις του Ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας ΥΠΕΚΑ»). Μετά το Μνημόνιο και με αλληπάλληλες ρυθμίσεις (άρθρο 39 παρ. 6. του ν. 4024/2011) το 97,5% των αποθεματικών του Ταμείου μεταφέρετε στον κρατικό προϋπολογισμό ενώ το υπόλοιπό χρησιμοποιείται για να καλυφθούν οι λειτουργικές ανάγκες του Ταμείου⁴⁰.

³⁸ <http://www.prasinotameio.gr/index.php/el/to-prasino-tameio/skopos> (ημερομηνία επίσκεψης 23.06.2014)

³⁹ Ν 4503/2012, Άρθρο 3

⁴⁰ «Ποια αυθαίρετα δεν μπορούν να υπαχθούν στη ρύθμιση», Το Βήμα, <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=508293> (ημερομηνία επίσκεψης 22.04.2014)

Πίνακας 1 Τα προγράμματα χρηματοδότησης του Πράσινου Ταμείου την περίοδο 2011-2014

Έτος έναρξης	Πρόγραμμα Χρηματοδότησης
2011	<p>Μεταβατικό πρόγραμμα ΕΤΕΡΠΣ</p> <p>Μεταβατικό πρόγραμμα Γαλάζιο Ταμείο</p> <p>Μεταβατικό πρόγραμμα για τα Δάση</p> <p>«Πρόληψη δασικών πυρκαγιών»</p> <p>«Γαλάζιο Ταμείο 2011»</p> <p>«Απόκτηση και διαμόρφωση ελεύθερων χώρων στις πόλεις»</p> <p>«Στήριξη Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών»</p> <p>«Περιβαλλοντική έρευνα , καινοτομία, επιδεικτικές δράσεις, διεθνής συνεργασία»</p>
2012	<p>«Προστασία Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και Πρόληψη / Αντιμετώπιση Θαλάσσιας Ρύπανσης 2012»</p> <p>«Προστασία και Αναβάθμιση Δασών 2012»</p> <p>«Αστική Αναζωογόνηση»</p> <p>«Ολοκλήρωση Πολεοδομικού Σχεδιασμού 2012»</p> <p>«Συγχρηματοδότηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων LIFE+»</p> <p>«Απόκτηση και Διαμόρφωση Ελεύθερων Χώρων στις Πόλεις»</p> <p>«Περιβαλλοντική έρευνα – καινοτομία – επιδεικτικές δράσεις – διεθνής συνεργασία»</p> <p>«Στήριξη Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών 2012"»</p>
2013	<p>«Προστασία και Αναβάθμιση Δασών 2013»</p> <p>«Ολοκλήρωση Πολεοδομικού Σχεδιασμού 2013»</p> <p>«Προστασία Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και Πρόληψη / Αντιμετώπιση Θαλάσσιας Ρύπανσης 2013»</p> <p>«Απόκτηση και Διαμόρφωση Ελεύθερων Χώρων και Διατηρητέων Κτιρίων στις Πόλεις 2013»</p> <p>«Περιβαλλοντική έρευνα – καινοτομία – επιδεικτικές δράσεις 2013»</p> <p>«Αστική Αναζωογόνηση 2012 - 2015 - έτος 2013»</p>

	«Φυσικό Περιβάλλον 2013»
2014	«Προστασία και Αναβάθμιση Δασών 2014» «Ολοκλήρωση Πολεοδομικού Σχεδιασμού 2014» «Προστασία Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και Πρόληψη / Αντιμετώπιση Θαλάσσιας Ρύπανσης 2014» «Απόκτηση και Διαμόρφωση Ελεύθερων Χώρων και Διατηρητέων Κτιρίων στις Πόλεις 2014» «Περιβαλλοντική έρευνα – καινοτομία – επιδεικτικές δράσεις 2014» «Αστική Αναζωογόνηση 2012 - 2015 - έτος 2014» «Φυσικό Περιβάλλον 2014»

B.4.2.2 Αντικατάσταση θεσμών

N 4030/2011:"Νέος Τρόπος Έκδοσης Αδειών Δόμησης, Ελέγχου Κατασκευών και λοιπές Διατάξεις"

Με τον Ν 4030/2011 η αρμοδιότητα ελέγχου των οικοδομών μεταφέρεται από τις πολεοδομικές υπηρεσίες σε ιδιώτες Ελεγκτές Δόμησης που εποπτεύονται από το ΥΠΕΚΑ, ενώ τα πολεοδομικά γραφεία μετονομάζονται σε Υπηρεσίες Δόμησης (Υ.ΔΟΜ.) και ανήκουν στους εκάστοτε δήμους. Το νέο σύστημα προβλέπει επίσης η διαδικασία για υποβολής των απαιτούμενων μελετών να γίνεται ηλεκτρονικά.

B.4.2.3 Κατάργηση θεσμών

N 4250 / 2014 «Διοικητικές Απλουστεύσεις - Καταργήσεις, Συγχωνεύσεις Νομικών Προσώπων και Υπηρεσιών του Δημοσίου Τομέα - Τροποποίηση Διατάξεων του π.δ. 318/1992 (Α' 161) και λοιπές ρυθμίσεις.»

Με τον Νόμο 4250/2014 καταργούνται μια σειρά από νομικά πρόσωπα και υπηρεσίες του δημόσιου τομέα μεταξύ των οποίων και οι Οργανισμοί Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας και Θεσσαλονίκης, οι οποίοι είχαν ιδρυθεί το 1985. Με το νομοσχέδιο καταργείται επίσης και η Εταιρεία Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων και Αναπλάσεις της οποίας οι αρμοδιότητες το 2010 επεκτάθηκαν από την Αθήνα σε όλη την επικράτεια. Σύμφωνα με την αιτιολογική

έκθεση του Σχεδίου Νόμου, οι οργανισμοί προς κατάργηση παρουσιάζουν επικαλυπτόμενες δραστηριότητες και κατακερματισμό αντικειμένου ενώ το σύνολο των αρμοδιοτήτων των καταργούμενων οργανισμών μεταφέρεται στο ΥΠΕΚΑ στην Αθήνα.⁴¹

⁴¹ Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Κατάργηση και συγχώνευση υπηρεσιών, οργανισμών και φορέων του δημόσιου τομέα» Ιανουάριος 2014.

Γ. Περιβαλλοντική πολιτική και δημοσιονομική κρίση: Η προστασία του περιβάλλοντος, το χρέος και η «πράσινη ανάπτυξη»

Το βασικό ερώτημα που προκύπτει από τη μελέτη των νομοθετικών πράξεων που αφορούν το περιβάλλον την τελευταία τριετία είναι η δυνατότητα σύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης με την προστασία του περιβάλλοντος. Οι Μνημονιακές συμβάσεις της χώρας και το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Στρατηγικής έθεσαν την προσέλκυση επενδύσεων ως βασικό εθνικό στόχο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την αποπληρωμή του χρέους. Οι πολιτικές λοιπόν που ακολουθήθηκαν αφορούν αφενός τη δημιουργία ενός «φιλόξενου» περιβάλλοντος για την προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων (λιγότερη γραφειοκρατία, παρεκκλίσεις και εξαιρέσεις από τα ισχύοντα σχέδια) και αφετέρου την εκμετάλλευση της δημόσιας περιουσίας σε αιγιαλούς, δασικές εκτάσεις κλπ.

Με βάση τους παραπάνω στόχους, το σύνολο των νομοθετικών πράξεων δίνει κίνητρα και ευνοεί τις μεγάλες επενδύσεις και τις μεγάλες ιδιοκτησίες είτε μέσω εξαιρέσεων από τις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων είτε με αύξηση των συντελεστών δόμησης στα μεγάλα αστικά κέντρα, ακόμα και καθ' υπέρβαση των ισχύοντων πολεοδομικών σχεδίων. Ταυτόχρονα, πολιτικές που επιχείρησαν να βάλουν όρια στην ανάπτυξη και εκμετάλλευση του περιβάλλοντος είτε αντιμετώπισαν πολύ μεγάλη αντίσταση (εντός και εκτός βουλής) είτε μέσω επόμενης νομοθετικής πράξης κατέληξαν να ακυρωθούν ή να μεταβληθούν (Βιοποικιλότητα, Χωροταξικό Τουρισμού).

Συμπληρωματικά, προωθήθηκε μεγάλη αλλαγή του συστήματος χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού με στόχο την εναρμόνισή του με τις επιταγές του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής. Η μεταρρύθμιση αφορά

- στη μεταφορά αρμοδιοτήτων από την κεντρική διοίκηση στην αποκεντρωμένη
- στην κατάργηση ή/και αντικατάσταση εργαλείων και θεσμών

Κεντρικός στόχος είναι η δημιουργία ενός ευέλικτου πλαισίου χωρικού σχεδιασμού με a la carte όρους, όπου ο εκάστοτε υπουργός μπορεί ανά πάσα στιγμή με απλή

υπουργική απόφαση να δίνει εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις από τους ισχύοντες νόμους και τα ισχύοντα σχέδια, υπονομεύοντας στην πράξη τον ίδιο το νόμο. Με άλλα λόγια, στόχος της πολεοδομικής μεταρρύθμισης φαίνεται ότι δεν ήταν ο εκσυγχρονισμός του συστήματος αλλά η απορύθμιση του.

Παράλληλα, με νομοθετικές πράξεις όπως αυτές για την αυθαίρετη δόμηση η περιβαλλοντική προστασία μεταφράζεται σε οικονομικά μεγέθη και η προστασία του περιβάλλοντος χρησιμοποιείται εισπρακτικά. Συστήματα «ανταποδοτικά» όπως ήταν η σύνδεση του προστίμου διατήρησης των αυθαίρετων χώρων με το Πράσινο Ταμείο με στόχο τη χρηματοδότηση περιβαλλοντικών έργων και προγραμμάτων αυτοαναιρείται με την μεταφορά σχεδόν του συνόλου των πόρων του Πράσινου Ταμείου στον κεντρικό προϋπολογισμό. Έτσι, η διαδικασία νομιμοποίησης της αυθαίρετης δόμησης εξυπηρετεί αποκλειστικά και μόνο την αποπληρωμή του χρέους χωρίς να συνδέεται με κανένα τρόπο με οποιαδήποτε μορφή περιβαλλοντικού ισοζυγίου και «πράσινης ανάπτυξης». Επιπλέον, τέτοιου είδους νομιμοποιήσεις αυθαιρέτων, στο παρελθόν, έχουν πυροδοτήσει νέα κύματα του φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης, που υπονομεύουν την δυνατότητα ορθολογικού πολεοδομικού σχεδιασμού αλλά και προστασίας ευαίσθητων οικοσυστημάτων όπως οι ακτογραμμές και τα δάση.

Στο ίδιο πνεύμα παραγωγής εισοδήματος από τη δημόσια περιουσία, αυτή τη φορά, είναι και η δημιουργία του Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ. που έχει ως αποκλειστικό στόχο του την κερδοσκοπική εκμετάλλευση της δημόσιας κινητής και ακίνητης περιουσίας για την αποπληρωμή του χρέους βάζοντας στην ελεύθερη αγορά δημόσια ακίνητα που αποτελούν δημόσια αγαθά και σημαντικούς φυσικούς πόρους.

Το ερώτημα λοιπόν κατά πόσο η προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να επιτευχθεί με όρους ελεύθερης αγοράς και χωρίς να μπαίνουν περιορισμοί στην ανάπτυξη είναι πιο επίκαιρο από ποτέ. Ταυτόχρονα, τίθεται και το ερώτημα της αποτελεσματικότητας των μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων στο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό και κατά πόσο μπορούν να οδηγήσουν στην εξυγίανση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας ελέγχου και παραγωγής του χώρου ή στην απορύθμιση του τρόπου λειτουργίας των μηχανισμών και εργαλείων με στόχο την

δημιουργία συνεχών εξαιρέσεων και παρεκκλίσεων από την εκάστοτε νομοθεσία και τα ισχύοντα σχέδια.

Δ. Βιβλιογραφία

- Αθανασίου Ευαγγελία (2013) Βιώσιμες πόλεις στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης, Πρακτικά συνεδρίου Μεταβολές και Ανασημασιοδοτήσεις του Χώρου στην Ελλάδα της Κρίσης, 1-3 Νοεμβρίου 2013, Βόλος. Διαθέσιμο στο <http://www.arch.uth.gr/crisisconference/proceedings/LettersPDF/A.pdf>
- Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Κατάργηση και συγχώνευση υπηρεσιών, οργανισμών και φορέων του δημόσιου τομέα», Ιανουάριος 2014.
- Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός: Δημόσια Διαβούλευση 2020-2050 [<http://buildinggreen.gr/articles/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%B1/%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82%CF%83%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C/>] (ημερομηνία επίσκεψης 28.05.2014)
- Θέσεις ΣΑΔΑΣ – Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων για το σχέδιο νόμου "Νέος Οικοδομικός Κανονισμός". <http://www.sadas-pea.gr/20mar/> (Ημερομηνία επίσκεψης 25.06.2014)
- Μαντουβάλου, Μ., Μαυρίδου, Μ., ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΔΟΜΗΣΗ: ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ ΣΕ ΑΔΙΕΞΟΔΟ;, Δελτίο του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, τ.7 Απρ.-Ιούν. 1993.
- Ναι του ΣτΕ στη χωροθέτηση αιολικών πάρκων σε δάση, *Η Αυγή* (13/04/2013), [<http://archive.avgi.gr/ArticleActions/show.action?articleID=766675>] (ημερομηνία επίσκεψης 28.06.2014)
- Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, *Δελτίο Τύπου, Παρατηρήσεις επί του Νομοσχεδίου: «Για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»* [<http://oladeka.blogspot.com/2011/01/natura.html#ixzz336K7nOW9>] (ημερομηνία επίσκεψης 28.05.2014)
- Ποια αυθαίρετα δεν μπορούν να υπαχθούν στη ρύθμιση, *Το Βήμα*, <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=508293> (ημερομηνία επίσκεψης 22.04.2014)
- Σταυρογιάννη Λ. (10.05.2014), Απορρύθμιση πολεοδομικών κανόνων για εκποίηση δημόσιας περιουσίας, *Η Αυγή* [<http://www.avgi.gr/article/2548398/aporruthmisi-poleodomikon-kanonon-gia-ekpoiisi-dimosias-periousias>]<http://www.avgi.gr/article/2292041/eipame-na-ta-dialusete-alla-oxi-toso>] (ημερομηνία επίσκεψης 20.06.2014)

Τράτσα Μ (16.04.2013), Τι προβλέπει το νομοσχέδιο για τα αυθαίρετα - Όλος ο νόμος, Το Βήμα, <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=508114> (ημερομηνία πρόσβασης 27.06.2014)

ΥΠΕΚΑ, Νόμος 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος.» [<http://www.ypeka.gr/?tabid=502>] (ημερομηνία πρόσβασης 29.06.2014)

Heynen, N., Kaika, M. & Swyngedouw, E. (2006) *In the Nature of Cities: Urban Political Ecology and the Politics of Urban Metabolism*: Taylor & Francis.

WWF Ελλάς. Δεσμεύσεις για εφαρμογή – Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα. (2011). Ετήσια έκθεση του WWF Ελλάς για το 2010. Αθήνα. Νάντσου, Θ., Γεωργιάδης, Ν., Παξιμάδης, Γ., Πληθαράς, Α., Χασιώτης, Γ., και Χριστοπούλου, Ι.

WWF Ελλάς. (2013). Δεσμεύσεις για εφαρμογή – Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα. Ετήσια έκθεση του WWF Ελλάς για το 2012. Αθήνα. Χασιώτης, Γ., Νάντσου, Θ., Χριστοπούλου, Ι., Προδρόμου, Μ., Κορακάκη, Ε., Βρεττού, Φ. και Παξιμάδης, Γ.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://exoikonomisi.ypeka.gr/> (ημερομηνία επίσκεψης 10.06.2014)

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=281733> (ημερομηνία επίσκεψης 5.06.2014)

<http://www.ktizontastomellon.gr/index.php/> (ημερομηνία επίσκεψης 10.06.2014)

<http://www.redeplan.gr/article.php?id=294> (ημερομηνία επίσκεψης 20.06.2014)

<http://www.prasinotameio.gr/index.php/el/to-prasino-tameio/skopos> (ημερομηνία επίσκεψης 23.06.2014)